

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 9 Sayı: 43 Volume: 9 Issue: 43
Nisan 2016 April 2016
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

SAVAŞAN ULUS YARATMA ANLAYIŞINDA BİR YAPI TAŞI: İSRAİL'İN GADNA PROGRAMI A BUILDING BLOCK IN CREATING A FIGHTER NATION: ISRAEL'S GADNA PROGRAMME

Zafer BALPINAR*

Öz

İsrail, Filistin topraklarındaki bekasını gerek sahadaki gerçekler gerekse siyasi manada ulaşmak istediği hedefler bağlamında silahlı mücadeleyle tanımlamıştır. Bu mücadele, niteliği bakımından devletleşme öncesinden günümüze değin büyük değişimler göstermemiş, temel askeri gereklilikler, ölçütler ve reaksiyon şekli büyük oranda korunmuştur. Devamlılık arz eden temel konuların başında, toplumun savaş gerçeğinin sürekliliğini kabul edip, ona göre ülkeleri için yapacakları fedakarlığı belirlemeleri gelmiştir. Devlet her zaman savaşa hazır bir ulusa sahip olmak için mecburi askerlik hizmeti takiben yedeklik uygulamasını benimsemiştir. Askerlik hizmetinin etkinliği ise öncesine yerleştirilen, 14-18 yaş aralığındaki lise öğrencilerini bu sürece hazırlayan Gadna programıyla takviye edilmiştir. Bu çalışma hem askeri eğitim hem de dini-tarihi-ideolojik indoktrinizasyon içeren bu süreci İsrail'in savaştan ulus oluşturma çabası bağlamında ele almaktadır. İnceleme devlet öncesinden başlatılarak günümüze kadar getirilmektedir. Program kuruluş, işleyiş, içerik ve uygulama bağlamında incelenmekte, sonuç ve değerlendirme bölümünde programın İsrail'in savaştan ulus oluşturma amacına olan katkısı ve etkisi ile bu yönde barındırdığı potansiyel analiz edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İsrail, İsrail Savunma Kuvvetleri, Gadna, Militarizm, Güvenlik.

Abstract

Israel has described its survival and way of fray on Palestinian territory in line with both the facts on the ground and its political goals as armed struggle. This struggle, in terms of quality, has not shown major changes until today since pre-nationalization, its military necessities, parameters and mode of reaction have been highly preserved. Main topic has always been that the Jewish society should accept the continuity of war status and determine what kind of sacrifices are made for the country. The state has always adopted a compulsory military service followed by a reserve duty in order to have a war ready nation. The effectiveness of military service has been reinforced by Gadna programme that was placed before military service and that prepares 14-18 years old high school students for this process. This study deals with the process that contains both military training and religious-historical-ideological indoctrination in line with Israel's eager for creating a fighting nation. The examination started up with the pre-state period is brought to the present. Gadna programme is reviewed in context of foundation, functioning, content and application. The section of results and evaluation analyses the contribution and the effect of the programme to Israel's goal of creating a fighting nation and the programmes' potential application capability in this context.

Keywords: Israel, Israel Defence Forces, Gadna, Militarism, Security.

1. GİRİŞ

Filistin'de bir Yahudi devleti kurulmasına karar verildiğinde, bunun ancak silahlı mücadele yoluyla olabileceği de kabullenilmiştir. Devletleşmenin gerçekleştirilmesi için iki bin yıldır bir siyasi birliklik oluşturamamış ve savaş yapmamış dini cemaatler toplamı görünümündeki Yahudi toplumunun askeri manada organize edilmesi ve var olmak ya da yok olmak olarak tanımlanan süreçten geçirilmesi gerekmiştir. Devlet ilanıyla birlikte başlayan dönem ise silahlı beka mücadelesinin sürececek, devlet ve toplum hayatının rutini olacak bir geleceği işaret etmiştir. Çatışmanın devamlılığı kabulü, kolektif olarak hareket etmeyi İsrail toplumunun önceliği haline getirmiştir.

Toplumsal organizasyonun merkezi hem savunma görevi hem de eğitim rolüyle ordu olmuştur. Erkek ve kadınların mecburi askerlik ve sonrasındaki yedeklik hizmetine tabi olması, orduyu merkezi bir konuma yerleştirdiği gibi, toplumsal hayatın ve sosyal yapının da bir parçası yapmıştır. Ordu genel manada her ne kadar bir varoluşsal amaç doğrultusunda homojen bir toplum oluşturma ve belli bir disiplin üzerinden bireyi bir amaca sevk etmek üzere inşa etme faaliyeti olarak görünse de İsrail uygulamasında ordu, bireyin gücünü ve yeteneğini devlete katma süreci olarak işlev kazanmıştır. Bu ilişkilendirme bağlamında İsrail'de devlet ve toplum inşa etmek ile savaş yapmak aynı anlamda kullanılageldiği için ordu ve askerlik hizmeti İsraili Yahudilerin hayatlarını anlamlandırmalarında belirleyici bir etkiye sahiptir olmuştur. Hayata dahil edilecekler ve çıkarılacaklar, kimlik, haklar, statü ve toplum bu hizmet üzerinden tanımlanmaktadır (Helman, 1999: 193, 212; Livio, 2011: 411).

İsrail'de askerlik hizmeti resmi bir görevin ötesinde bireylerin yaşadıkları topluma bir hizmeti olarak ele alınmaktadır. Bu nedenle İsrail'de bireyin askerlik hizmeti sürecine girmesi, yasal bir prosedürden fazlasına karşılık gelmektedir. Bu süreçle birlikte "müşterek iyiye" katkı sağlamak üzere bireyin devlet için

* Yrd. Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, zbalpinar@yahoo.com

değeri tanımlanmaya başlanmaktadır. Birey bu yolla sadece topluma katkı sağlamakla kalmaz onu etkileme, toplum adına söz söyleme, onu eleştirme veya övme hakkına da sahip olmaktadır. Organizasyonun esası, birbirini tanımayan bireylerden yola çıkarak birbirine aşına hale gelmiş ve ortak bir amaca yönelmiş bireylerden tasarlanmış homojen, güvenlik odaklı bir toplum oluşturmaktır. En büyük kaygı olan güvenliğe katkı sağlamak, topluma aidiyetin önde gelen şartıdır (Helman, 1999: 199, 204, 211).

Ordu, birey ve toplum ilişkisi hem bireyin kimliğini ve sosyal konumu hem de güvenliği yaşam tarzına dönüştürmenin zemini olarak kurgulanınca bu yapıya katkı sağlayacak her türlü oluşum da onun doğal eklentisi durumunda olmuştur. İsrail'in Gadna programı işte bu oluşumların en güçlüsü ve en etkinidir. 14-18 yaş aralığındaki lise öğrencilerini kapsayan program, bir yandan paramiliter nitelikli olarak askerlik hizmetine hazırlanmayı amaçlamakta, diğer yandan da güvenlik temelli bir devletin geleceğini muhafaza etmeyi sağlayacak şekilde doktrin eğitimini yürütmektedir.

Bu çalışma sivil bireyi, askeri bireyi ve toplumu, devleti için var olmak üzere şekillendirmeyi amaç edinen unsurlardan birisi olan Gadna programını, paramiliter özellikleri çerçevesinde, savaşan bir toplum oluşturma işlevi ve potansiyeli bakımından incelemektedir. Çalışma, Gadna'yı savaşan toplum oluşturmaya sağlayan önde gelen bir aktör olarak değil, bu amaca esnek bir şekilde kullanılabilme kapasitesiyle hizmet eden tamamlayıcı bir element olarak ele almaktadır. İnceleme devlet öncesinden başlatılarak günümüze kadar getirilmektedir. Program kuruluş, işleyiş, içerik ve uygulama bağlamında ele alınmakta, analiz ve tartışma bölümünde programın İsrail'in savaşan ulus oluşturma amacına ve anlayışına olan katkısı ile bu yönde barındırdığı potansiyelin üzerinden durulmaktadır. Çalışmanın nihai amacı, İsrail'in güvenlik anlayışını ve güvenlik edinim yöntemlerini irdeleyecek çalışmalara katkı sağlamaktır.

2. GADNA PROGRAMININ KURULUŞU VE İŞLEYİŞİ

2.1. Gadna Programının Altyapısı ve Siyasi-Askeri İşlevselliği

Devletleşme öncesinde Filistin'deki Yahudilerin içinde olduğu siyasi ve askeri durum, gençlik yapılanmalarını ve faaliyetlerini doğal olarak yerleşimlerin savunma teşkilatlanmalarıyla ilişkili hale getirmiştir. Özellikle 1936-1939 Arap isyanı döneminde yaşananlar, Arapların sayıca üstünlüğünün Yahudiler için dezavantaj olduğunu iyice açığa çıkarmış ve her bir Yahudi bireyinin nitelikli olarak savunma yapısı içinde yer almasını zorunlu kılmıştır. Böylece 18 yaş altındaki erkek çocuklarının mobilizasyonuna başlanmıştır. İlk birim, Haganah'ın doğrudan komutası altında *Alumin* (Gençlik) adıyla hem muharip güçlerin yedeği olmak üzere hem de doğrudan silah altına alınabileceklerin iş gücü olarak yerini dolduracak bir insan kaynağı şeklinde kurulmuştur. İlk mensuplarını Hayfa'daki Reali Lisesi'nin 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmuştur (Bowden, 1976: 115, 117).

Ancak asayışı sağlamakla görevli Yahudi silahlı unsurları daha fazla güvenlik için ihtiyaç duyulan insan gücünü İngiliz denetimine ve komutasına tabi oldukları için eğitemiyorlardı. Bunu gizli biçimde Haganah yerine getiriyordu fakat açığa çıkmamak için çok fazla kişiyi askeri eğitime alamıyordu. Bu gençler genellikle gençlik hareketleri mensuplarından seçiliyor, yaşta büyük olanlara izcilik görüntüsü altında paramiliter eğitim veriliyordu. Bu eğitim fiziksel kondüsyon, birlikte yaşama, izole edilmiş bölgeler varlığını sürdürme, çöl savaşı, hafif silah eğitimi, yakın dövüş ve gece hareket etme unsurlarından oluşuyordu. Eğitimden geçenler haberci, poster/broşür dağıtıcı ve diğer muharip olmayan görevlerde kullanılıyordu. Ama bu gizli teşkilatlanma yetersiz kalıyordu. İngilizlerin itiraz edemeyeceği ve ebeveyleerin çocuklarının doğrudan bir yer altı örgütü içinde yer almalarına karşı çıkamayacağı daha geniş bir yapılanmaya ihtiyaç duyuluyordu (Easton, 1969: Chapter VIII, 5-7). Diğer yandan çatışma sürecinde öğrencilerin gizli bir şekilde savunma pozisyonlarında görevlendirilmeye başlanmasıyla birlikte eğitimden geçirilemeyenlerin fiziksel ve duygusal bakımdan yetersiz oldukları da ortaya çıkmıştı (Ben-Israel, 2007: 581).

Bu doğrultuda savunma sistemine entegre edilmek üzere fiziksel eğitim derslerinin verileceği bir program oluşturuldu. Gençleri savunma faaliyetleri için eğitirken, bedenlerini ve karakterlerini de inşa edecek yeni bir müfredat geliştirmeye yönelik olarak, Dr. Arthur Biram'ın fikri doğrultusunda ilk olarak Hayfa'da Reali Lisesi'nde Genişletilmiş Fiziksel Eğitim adıyla İbranice kısaltılmış ifadesiyle *Hagam* (*Hinnukh Gufani Murhav*-Genişletilmiş Fiziksel Eğitim) Meir Mart'ın öğretmenliğinde 1938'de uygulamaya kondu. Savunma sporu dersi (göğüs göğüse savaşma, boks), lise öğrencilerinin askerlik öncesi faaliyetleri için yasal örtü olan fiziksel eğitim dersinin bir parçası haline getirildi. Buna ilave olarak öğrenciler izcilik, yoğun fiziksel eğitim, disiplin, savunma, çalışma kampları ve subaylık eğitimi gibi çok ve değişik sayıda faaliyete dahil edildi. 1939 yazında Ulusal Komite ve Haganah tarafından gençlerin talime ve savunma sporlarına katılması fikri resmen kabul edilerek, Genişletilmiş Fiziksel Eğitim, düzenli fiziksel eğitim sınıflarıyla birlikte icra edilmek üzere okul eğitimi akışına eklendi. Müfredatın fiziksel eğitim, disiplin kazanma çalışmaları, arazi antrenmanları, kampçılık, gece aktiviteleri ve önerilen sporlar içeriğine, Haganah tarafından eğitimi verilmekte olan Siyonist askeri tarih, vatan sevgisi, tarımın ve gönüllüğün değerleri gibi konular dahil edilerek Hagam, bir tür askerlik öncesi eğitim şekline getirildi (Ben-Israel, 2007: 581; Almog, 2000: 32).

Askerlik odaklı eğitimin amacı, ideolojik unsurları yoğun olarak barındırmakla birlikte sadece ideolojik değildi. Aslında ilk ve öncelikli amaç, savaşması gereken bir toplum oluşturulmasıydı. Eğitim sistemi üzerinden savaşçılar yetiştirmek, dönemin şartlarıyla ilgili en uygun seçenek konumundaydı. Güvenlik ihtiyacı hat safhada olduğundan, Hagam konsepti, gençleri okullarda Tevrat ve Yahudi metinleri konusunda çalışan birer uzman gibi yetiştirmekten ziyade onları sağlıklı ve fiziksel kondüsyonu yerinde disiplinli savaşçılar olarak yetiştirmeye odaklandı. Bu doğrultuda 1940 yılı Şubat ayında Hagam Komitesi programı ve gayelerini yayınladı. Buna göre hedef, kendisini maksimum fiziksel zorluklara hazırlayacak, soğuk, sıcak, baskı, ümitsizlik ve yorgunluğa karşı durabilecek, ulusun tekrar doğuşu ve özgürlüğü için her türlü çabayı gösterecek ve acılara göğüs gerecek bir topluma, disiplin, sorumluluk, cesaret ve kararlılık eğitimi vermek şeklinde belirlendi (Almog, 2000: 141-142). Böylece Haganah gençlere gruplar halinde ulaşma imkanına sahip oldu ve sopanın tüfek, düdüğün kurşun sesi olarak kullanıldığı paramiliter eğitim başlatıldı. Başarılı olanlar Haganah'ın vurucu gücü olan Palmach'a kabul edildi (Easton, 1969: Chapter VIII, 5-6).

1939 yılında Dünya Siyonist Federasyonu'na bağlı Yahudi Ajansı'nın Başkanı David Ben-Gurion, Yishuv Eğitim Bölümü'nün sorumluluğu altında ön askerlik eğitimi için bir çerçeve kurulmasına karar verdi. O sıralarda Yishuv'da Reali Lisesi modeli üzerinden Hagam programı uygulanmaktaydı (Dror, 2007: 116-117). Ancak mevcut uygulama Ben-Gurion'u tatmin etmekten uzaktı. Onun zihnindeki model, halkı tepeden aşağı doğru devlet mekanizması üzerinden öncü ve işçi değerleri doğrultusunda şekillendirmeyi esas alıyordu. Ülkenin geleceğinde askeri eğitim önemli bir gereklilik olarak ortaya çıktıkça ve silahlı kuvvetler gittikçe yeni milleti oluşturmak üzere göçmenlerin eritme potası haline geldikçe, bireylerin askerlik hizmetine hazırlanması da daha fazla önem arz etmeye başlamıştı (Zameret, 2002: 48).

Ben-Gurion yeni bir yapıya duyulan ihtiyacı, günlüğüne düştüğü "Toplumun Siyonist manada kontrol edilmeye ihtiyacı vardır. Her kadın ve erkeğe Siyonizm mesajının iletilebileceği bir kanala gereksinim vardır. Gençlerin ulusun emrinde olacağı bir yapının kurulması lüzumludur. Mevcut gençlik hareketlerinin gençlerin büyük çoğunluğunu kapsayabileceği düşünülmemelidir. Bunlara devlet alternatifleri oluşturulmalıdır." notuyla tespit etmiştir Zameret, 2002: 48). Ayrıca bu yapının işlevine ilişkin olarak da günlüğünde "Öncü gençlik hareketlerinin tüm gençliği kucaklaması hususunda ümit yoktur. Irgun ve Stern grupları 12 yaşındaki gençlerden başlamaktadır. Biz de benzer şekilde hareket etmeliyiz. Talim, gezi, ülke hakkında bilgilendirme, fiziksel antreman, Siyonizm eğitimi, gazetecilik, broşür dağıtım, yerel ürünlere katkı sağlama ile savunmanın çeşitli alanlarında hizmet verme genel çerçeveyi oluşturmalıdır." düşüncesine yer vermiştir. Bu düşünceleri doğrultusunda Ben-Gurion, geçmiş nesillerin oluşturduğu mitten faydalanarak, 14-18 arasındaki yaş grubundaki gençlere paramiliter eğitim vererek, ülkenin coğrafyasını/tarihini öğretmek ve Siyonist değerler aşılıyarak, bir askeri altyapı üzerinden yeni ulusal kimliğin oluşturulmasını öngörmüştür (Drori, 1995: 598-599).

2.2. Gadna Programının Kimlik Kazanması ve İşlevsel Devamlılığı

Bu istikamette, askeri altyapıyı öncülüğün ve savaşan gençliğin atölyesi haline getirme çabasında hali hazırda işlevsel olan Hagam, Ben-Gurion tarafından Gadna (*Gedudei No'ar*, Gençlik Birliği) ismiyle gençlerin askeri teşkilatlanmayla yakınlaşmasını teşkil edecek şekilde yeniden yapılandırılmıştır. Yeni teşkilat askeri ve sivil bileşenlerin senkronize edilmesi çabasının bir aşamasını oluşturmuştur. Bu çalışmalar İsrail Savunma Kuvvetleri Eğitim Komutanlığı ve onun sivil paydaşları arasındaki kurumsallaşmış bağlantı üzerinden işlerlik kazanmıştır. Kurumsallaşmış yapı, Eğitim Bakanlığı ve /veya İşçi Bakanlığı ile Sosyal Refah Dairesi ile ordu subaylarından oluşturulmuş bir komite tarafından yürütülmüştür (Lissak, 1995: 580, 582-583). Kurumsallaşma hem Gadna'nın partizan siyasi bir faaliyet olarak değil, ulusun hizmetinde devlet güdümlü bir hareket olarak ele alınmış olması nedeniyle hem de Haganah ve gençlik hareketi arasındaki ilişkinin geliştirilerek Gadna'nın daha fazla adanmış bir gençlik oluşturması amacıyla önemsenmiştir. Mensupları okul günleri dışında da faaliyetlerine gönüllü olarak devam edecek şekilde hazırlanmışlardır. Aynı paralelde okulu bitirmiş iyi motive olmuş ve yetenekli gençler de Gadna çerçevesine kabul edilmeye başlanmıştır. Kendini pasif savunmaya yakın gören Hagam 14-17 yaş aralığındaki gençleri hedef kitlesi yaparken, kendini aktif savunmaya yakın gören Gadna 17-18 grubundaki gençleri kendi alanında görmüştür (Drori, 1995: 599; Bowden, 1976: 117).

Kurumsallaşmış bir yapı olarak Gadna'nın ülkenin ihtiyaçları doğrultusundaki genel amacı, iyi vatandaş olma yolunda İsraili gençleri eğitmek, liyakat oluşturmak, askerlik hizmeti için hazırlık yapmak, gençlerin ulusal güvenlik sorunlarının detaylı biçimde farkına varmalarının sağlanması ve fiziksel kondüsyonun geliştirilmesi olarak belirlenmiştir (Bowden, 1976: 114). Bu amaçlar doğrultusunda Gadna'ya yön veren üç ilke de; bir insanın niye savaştığını öğrenmesi, bir tarafta savaşan diğer tarafta aralarındaki farklılıkları ortadan kaldırıp yoldaş olan bir halkı öğrenmesi ve İsrail'in her metresini adımlayarak öğrenmesi olarak tespit edilmiştir (Larteguy, 1969: 198). Bahse konu amaçlar/ilkelere istikamette ve

kurumsal kimliğiyle Gadna programı gençlere ulusal savunma işçileri olduğu fikrini empoze etmeyi esas almıştır (Easton, 1969: Chapter IX, 1).

İlkesel ve kurumsal olarak öne çıkarılıp savunmanın önemli bir parçası haline getirilen Gadna'nın savunma sistemi içindeki görevleri, güvenlik yapılanmalarının yer altı faaliyetleri olan poster yapıştırma, broşür dağıtma, kurye olarak işlev görmek ve Haganah için bilgi toplamakla sınırlı tutulmuştur. Gadna programı kapsamındaki gençlerin Palmach ruhunun egemen olduğu 1-2 günlük arazi kamplarına götürülerek, göçmenler ile Sabra (göçmen olmayıp İsrail'de doğanlar) olanların kaynaşması bağlamında yeni ulus fikrine katkı vermeleri öncelenmiştir. Kamplarda ve faaliyetlerde fiziki antrenmanlar, yüksekte atlama, engel geçme, gece sızma, tehlikeli alanlarda zorlu yürüyüşler yapılarak bedenin güçlendirilmesi, sağlığın ve becerilerin geliştirilmesi, tehlikeyle cesurca yüzleşmenin öğrenilmesi amaçlanmıştır. Yürüyüş aktivitesi daha sonra hem gün hem de mesafe olarak artırılıp 5 güne çıkarılarak, Masada¹ ruhunun anılması üzerinden öğrencilere vatanseverliğin ve askerliğin önemini aşılama amacına hizmet etmeye başlamıştır. Gadna programı dahilinde fiziki aktivitelerin beraberinde gençlik hareketi evleri karakterinde olan Gadna klüplerinde Cuma akşamları ya da diğer günler topluca okuma faaliyetleri düzenlenmiştir. Okunacak parçalar genel anlamda ideolojik materyaller olan Gadna yayınlarının yanı sıra *Ha-Shomer Ha-Tza'ir* ve *Al Ha-Mishmar* gazetelerinden, *Ba-Mechaneh* isimli askeri süreli yayından alınmıştır (Williams, 2000: 21; Almog, 2000: 33, 47, 142, 175).

II. Dünya Savaşı yıllarında Yahudi liselerinde Gadna faaliyetleri "kurs" adı altında uygulanmaya devam edilmiştir. Ordunun eğitim subayları gizli olarak okul personeli gibi çalışarak daha geniş kitlelere ulaşma imkanını elde etmişlerdir. Okullar bu subaylara hem mekan hem de programların yürütülmesi için okul bütçelerinden mali yardım sağlamışlardır (Easton, 1969: Chapter VIII, 12). Savaş sonrasında Filistin topraklarında devletleşme çabalarının hız kazandığı dönemde Gadna aktivitelerinin askeri meyveleri toplanmaya başlanmıştır. Program kapsamında yürütülen arazi çalışmaları, kampçılık ve yürüyüş faaliyetleri sırasında köylerin ve civarlarının detaylı arazi bilgilerinin çıkarılmış olması, bölgedeki halkın psikolojisi ve geleneklerinin tespit edilmesi ile köyler arasındaki ilişkilerin ve bağların incelenmesi, Filistin topraklarının askeri yöntemler kullanılarak elde edilmesi planı olan Plan Dalet'in başarısına önemli katkı sağlamıştır (Sayigh, 2007: 75). Ayrıca icra edilen geziler, arazi yürüyüşleri ve uzak ve yerleşilmemiş bölgelerde kamp kurma faaliyetleri esnasında, kibutzlardaki gençlik hareketi üyelerine de ideoloji ve sorumluluk duygusuna insanları bağlama konusunda ilk aşama eğitimleri verilmiştir (Almog, 2000: 47-48).

2.3. İsrail Devleti'nin Kuruluşu Sonrasında Gadna Programı

İsrail Devleti'nin 14 Mayıs 1948'de ilan edilmesiyle başlayan ve Bağımsızlık Savaşı olarak adlandırılan savaşta Gadna mensupları da topyekün silahlı mücadeleye dahil olmuşlardır (Morris, 2008: 214-216). Başlangıçta Kudüs'ün eski şehir kesiminde daha sonra Kudüs'ün tüm cephelerinde Gadna programında yer alan 12-17 yaş arasında birkaç yüz genç görevlendirilmiştir. Bunlar mevzileri sağlamlaştırılmış, radyoda görev almış, hastanelerde yardım etmiştir (Chazan, 2005: 119). Bu süreçte destek hizmetlerini sağlamanın yanı sıra Kudüs ve Hayfa'da birkaç birimi çatışmaya girmiş, muharip olarak görev alan Gadna mensubu sayısı birkaç bin kişiye ulaşmıştır (Williams, 2000: 21). Savaş şartlarına paralel olarak Gadna eğitimi gerçek askeri şartlara yaklaştırılarak ve silah sorumluluğu verilerek arazide icra edilmeye başlanmıştır. Eğitimde fiziksel ve mental sınırlar zorlanmıştır. Eğitim, savaş ortamının getirdiği sertlik kültürünün bir parçası olacak tarzda zorlu iklim ve arazi şartlarına alışmaya yönelik iki haftalık zorlu bir dönem anlamına gelmiştir (Spilka, 2001: 25, 27-28).

Bağımsızlık Savaşı'nın kazanılmasından sonra devleti ayakların yere basmasıyla birlikte gençlik yapılarına devlet çerçevesi kazandırılması, İşçi ekolünün eğitim sistemine ve İşçi Hareketi'nin öncü değerlerinin tüm topluma aşılması için kullanılan kurumsal yapılardan biri olarak Gadna'ya işlev kazandırılmıştır (Horowitz, 1989: 133). Gadna'ya yüklenen bu görev, Ben Gurion'un orduyu her İsrailinin hayat çerçevesinin merkezine oturtmak şeklindeki yaklaşımına paraleldir. Bu kapsamda, ortaokul seviyesindeki öğrencilere askeri temalar ve motifler düzenli bir şekilde yüklenirken, lise çağındakilere yakında içinde yer alacakları askerlik için onları sertleştirecek olan motivasyon sağlanmıştır (Cohen, 2008: 31).

Gadna'ya dair bu işleyiş Ben Gurion tarafından "savaş için değil, barış için" şeklinde tanımlanmakla birlikte, Gadna'nın içinde yer aldığı eğitim sistemi güvenlik odaklı teşkil edilmiştir. Yeni devlet anlayışında, ki bu vatandaş-savaşçı figürünün nasıl üretileceği olmuştur, eğitim sistemi, genç devletin güvenlik yükünü omuzlayacak vatandaşların şekillendirilmesinden sorumlu tutulmuştur (Coren, 2007: 332; Ben-Porat, 2006:

¹ M.Ö. 70'te ikinci tapınak yıkıldıktan sonra Kudüs'ten kaçarken bir Roma garnizonunu yok eden ve isyanın elebaşı durumunda olan Yahudi grup Masada platosundaki kaleye yerleşmiştir. M.Ö. 73'te Roma'nın Judea bölgesi valisinin platoyu kuşatması sonrasındaki çatışmaların ardından yenileceğini anlayan ve teslim olmamaya karar veren 960 isyancı, aralarından 10 kişi seçerek çatışmalarda sağ kalanları öldürtürler. Yahudi tarihinde bu direniş büyük bir kahramanlık ve burada savaşanlar da kahraman olarak övgüyle anlatılır.

42). Bahsedilen bu yaklaşım, Ben-Gurion'un devleti tüm güç odakların üstüne yerleştiren *Mamlachtiyut*² anlayışıyla doğrudan bağlantılıdır. Böyle tepeden inmece ve her şeyi kontrol altında tutan bir devlet anlayışı, İsrail toplumunun gelecek ve güvenlik odaklı olmasını dolayısıyla askeri bir karakterde hayatı tanımlamasını kolaylaştırmıştır. *Mamlachtiyut* anlayışı okulların tamamını devlet tekeline aldığından, Gadna programının devlet kabulü doğrultusunda tek tip birey oluşturmasının önu açılmıştır (Levy, 1997: 36, 38). Devletleşmeyle birlikte devlet ve ordu yapılarının gelecek konusunda temel belirleyiciler haline geldiği ve Gadna programının fiili olarak askeri yapının bir parçası sayıldığı bir ortamda, devletin esas yapılara sahip olduğu ve tamamlayıcı unsurlara ihtiyacı olmadığı gerekçesiyle Gadna'nın dağıtılması gündeme gelmiş ancak hem ordu hem de siyasi liderler devletleşmenin egemenlik getirdiği ancak barış getirmediği gerekçesiyle bu yaklaşımı reddetmişlerdir (Easton, 1969: Chapter VIII, 13).

Mamlachtiyut modeli doğrultusunda, 1949 tarihli Askerlik Hizmeti Kanunu ile ordu, profesyonel personel, düzenli birlikler, yedekler ve sınır yerleşimleri olarak 4 katman şeklinde tanımlanırken, 14-18 yaş grubundaki kız ve erkek gençler de her hafta birkaç saat alacakları eğitimler yoluyla askerlik hizmetine hazırlanacakları bir program olan Gadna ile irtibatlanmışlardır (Bregman, 2000: 29; Ben-Eliezer, 1995: 273). Savunma, Eğitim ve Kültür bakanlığı işbirliğinde yürütülmesine karar verilen program, askeri amacının ötesinde daha geniş manada yeni bir toplum oluşturma ideali doğrultusunda gençlere vatanseverlik duygusunu ve devlet ile halk ordusuna sadakati aşılama için kullanılacak bir araç olarak ele alınmış ve mensupları da ön plana çıkarılarak toplumsal alanda daha görünür kılınmıştır (Jacob, 1971: 181; Easton, 1969: Chapter VIII, 17-18).

Devletleşmenin beraberinde getirdiği askeri gereklilikler istikametinde gençler konumlandırılırken, terhis edilmiş askerlerde bu yapıya eklemelendiler. Terhis edilen, sadece askeri alanda deneyimleri bulunan, eski asker yeni sivil olan bu kişiler, devlet kuruluşlarının yanı sıra eğitim kurumlarına ve okullara yerleştirildiler. Bu kesimler Gadna programının okullardaki eğitimcileri olarak görevlendirildiler. Bu işleyiş daha sonra askerlik hizmetini tamamlayan profesyonellerin askeri danışman olarak eğitim sistemi içinde öğretici-eğitici olarak yer almasının rutinini oluşturdu. Böylece ordunun sivil sistem içinde mevcudiyeti artırılarak, eğitim alanının askeri ihtiyaçlar doğrultusunda yapılandırılması kolaylaştırıldı (Lebel, 2004: 147).

Eski askerlerin eğitim kurumlarında görevlendirilmeleri yaklaşımına paralel olarak, devletleşmeyle birlikte eğitim sistemi, okullardaki sınıfları ve paramiliter programları planlamaya ve yönetmeye odaklandı. Bu çerçevede okul yıllarında öğrencilerin 2 haftalık paramiliter kamplara katılması öngörüldü. Bu öğrencilere Gençlik Taburu Sınıfları (Gadna) adı verildi. Böylece okul müfredatının askeri amaçlarla şekillendirilmesi, yeni devletin toplum hayatını şekillendirmesine paralel olarak yürütüldü (Kalev, 2006: 270). Gadna programının bu şekilde konumlandırılmasına rağmen onun mecburi veya daimi olduğuna yönelik bir yasal düzenleme yapılmadı. Her okulun işleyişe kendisinin karar vermesi prensibi benimsendi. Eğitimcilerin masrafları ordu ve Eğitim Bakanlığı'na karşılanmak üzere Gadna kapsamında okullara maliyetsiz eğitim alma imkanı tanındı (Easton, 1969: Chapter VIII, 14).

Devletin kuruluşundan itibaren eğitim sisteminin savaşan vatandaş yetiştirme göreviyle kurumsal olarak teçhiz edilmesi, eğitim ve askerlik sistemi arasındaki geçişkenliği arttırmıştır. 1950'de Öğretmenler Konseyi'ne konuşan Genel Kurmay Başkanı Yigael Yadin'in "öğrencilere yönelik amacın onlarda askeri bakış açısı yaratılması olduğunun, öğrencilerin söylemlerinin ve hayallerinin bekaya yönelik olarak devletin ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirilmesi gerektiğinin üzerinden durması" iki sistem arasında olması istenen senkronizasyonu ortaya koymaktadır (Ben-Porat, 2006: 41-42). Altı çizilen beklenti doğrultusunda 1950 yılı yazında Gadna'nın ülkenin okul sistemi üzerinden müşterek ve entegre bir faaliyet olmasına karar verildi. Programın merkezine, fiziksel kondüsyon artırma, silah talimi, askeri ve güvenlik konularında eğitim yerleştirildi. Bu eğitim genel müfredat içinde haftada 6 saatlik faaliyete karşılık gelecek şekilde düzenlendi. Programlardaki mecburi unsurlardan birisi de her yıl için 9 günlük yürüyüş ve 14 günlük çalışma olarak belirlendi. Buna masrafları eğitim bütçesinin haricinde ödenmek üzere müfredat dışı farklı konularda aktiviteler de eklendi (Drory, 2005: 229). Eğitim sisteminden beklenti, 1951'de düzenlenen Öğretmenler Konseyi'ne İsrail Savunma Kuvvetleri'nin devletin Siyonist eğitiminin merkezine konmasının amaç olması gerektiği şeklinde yansımıştır (Ben-Porat, 2006: 42). Ordu, eğitim, Gadna yaklaşımı sonucu ilk Gadna eğitim çiftliği 1951 yılında Negev'de Beer Orah'ta kurulmuş, onu Gilboa tepelerinde Orat'ta kurulan, Negev'de kurulan Sedeh Boker ve Keziot izlemiştir (Coren, 2007: 332).

² David Ben-Gurion'a göre yeni bir halkın ve devletin yaratılma, kısacası ulus inşası, en iyi şekilde ancak bir devlet aygıtı yoluyla yapılabilirdi. O, bu aygıtı *mamlachtiyut* adını verdi. Geniş ve güçlü, her şeyi içine alan otorite anlamına geliyordu. Ona göre gençleri ve işçileri bu yapı içinde harekete geçirecek, tüm toplumu kolektif olarak bir amaca yöneltmek mümkündür. Bu yapı yöntem olarak eğitimin, siyasi kurumların, ekonomi yönetiminin, ulusal kültürün tanımlanmasına yeni normlar getirmeyi amaçlıyordu. Bu yapı, toplumun hatta ulusun üstüne yerleştirilmiş, Yahudi toplumunun bir sadakat ve itaat odağı şeklinde konumlandırılmıştı. Kurgulanan devlet, oluşturulmak istenen İsraili kimliğinin merkezine yerleştirilmiş ve bireyin kaderi devletinkiyile özdeşleştirilmiştir.

Eğitim çiftliklerinin kurulmasının ardından Eğitim Bakanlığı'nın okullarda Gadna faaliyetlerini, okullardaki eğitim, Gadna merkezlerindeki kamp, arazi, yürüyüş, spor faaliyetleri başlıklarında denetlemeye başlamasıyla okullarda ön askeri eğitim 1952'de kurumsallaşmıştır (Dror, 2007: 117). Gadna faaliyetlerinin eğitim sistemi içinde kurumsal bir yapıya büründürülmesi, 1953'te kabul edilen, "devlet eğitimini, herhangi bir partiyle, etnik veya diğer bir teşkilatla ilişkili olmayacak şekilde, Eğitim Bakanlığı'nın denetimine tabi olarak yekpare bir müfredat altında işleyecek biçimde tanımlayan" Devlet Eğitim Kanunu'yla güçlendirilmiştir. Böylelikle Gadna eğitim programının devlet eğitimi başlığı altında toplumun tüm kesimlerine hem ulaşması hem de gençleri askeri gerekliliklerle yoğrulmuş ulusal hedeflere yönlendirmesi kolaylaşmıştır (Hanan, 1989: 42-43, 46). 15 Mayıs 1954'te Eğitim Bakanlığı ile bağlantısı devam edecek şekilde İsrail Savunma Kuvvetleri bünyesinde başında albay rütbesinde bir subay bulunacak şekilde Gadna komutanlığı kurulmuştur (Bowden, 1976: 120; Easton, 1969: Chapter VIII, 20). 1955'ten itibaren Gadna faaliyetlerine sınır yerleşimlerinde ulusal hizmete, arkeolojik kazılara, hastane ve acil durum hizmetlerine yardım konuları eklenmiştir (Dror, 2007: 117).

Devletin ilk 10 yılında Gadna programı, göçmen kitlelerinin topluma entegre edilmesinde diğer gençlik hareketlerinden daha fazla etkin olmuştur. Güneyde ve Yukarı Galile'de göçmen gençleri, öğretim, çalışma ve ön askeri eğitim konularında periyodik dönemlerde ele alan 4 Gadna merkezi kurulmuştur (Dror, 2007: 117). Bu dönemde Gadna kitle göçüne mümkün olduğunca fazla katkıyı vermek için genişlemiştir. Daha sonra paramiliter faaliyetler diğer sektörlerdeki gelişme lehine azalmıştır. Bu aşamada Gadna, bir yandan göçmenlere sosyal yardıma yönelirken, diğer yandan da toplumsal ortak faydalara yoğunlaşmıştır (Easton, 1969: Chapter VIII, 15). Toplumsal ortak alana yönelim sonucu 1956 Savaşı'nda Gadna programındaki gençlerle posta, sivil savunma, sağlık, sanayi ve tarım alanındaki çalışanlar başarıyla değiştirilmiştir (Coren, 2007: 332).

1960 başları itibarıyla Savunma, Eğitim ve Kültür Bakanlıklarının sorumluluğunda Gadna, 120 lisede, 35 teknik okul ve 21 tarımsal okulda işlevsel duruma gelmiştir. Faaliyet kapsamı da gençleri öncülük için eğitmek, özel askeri ve teknik konuları çalışmak için onları teşvik etmek olmuştur (Glick, 1964: 165). Ancak 1960'larla birlikte Gadna'nın sosyal yardım ve refahı sağlama faaliyetlerine katılımına duyulan ihtiyaç azalınca, Gadna programlarına katılım da önemli ölçüde azalmıştır. Bunun üzerine katılımı belli bir düzeyde tutmak için Eğitim Bakanlığı hobi odaklı aktivitelere ağırlık vermiştir. Bu aktivitelerin başında öğrencilerin ülke bilincine katkı sağlamak ve İsrail toprağı ve coğrafyasına aşinalıkları arttırmak için geziler düzenlenmesi gelmiştir. Bu dönemde okullar ve gençlik yapılanmaları gençlik liderleriyle çalışırken Gadna programı ordu mensuplarıyla faaliyetlerini yürütmüştür. 1968 yılına değin Gadna'nın sosyal programları tasfiye edilerek, paramiliter ve askeri programları korunmuştur. Bu dönemde zorunlu eğitim 10 yıla çıkarılınca Gadna ülkedeki gençlerin % 60'ına ulaşabilme imkanı elde etmiştir (Easton, 1969: Chapter VIII, 19; Tadmor-Shimony, 2013: 224). Ayrıca 1968'de Dürzi gençler de Gadna programına dahil edilmişlerdir (Coren, 2007: 332). 1960'ların sonlarında Gadna oldukça kurumsallaşmıştır. Her okulda müdür, program konusunda karar vermekte nihai otorite kabul edilmiş, sadece arazi faaliyetleri ve programın okul dışındaki aktiviteler ordu himayesinde gerçekleştirilmeye başlanmıştır (Easton, 1969: Chapter IX, 25). 1972'ye kadar Gadna ve okulların denetimi bir arada ele alınmış, Gadna faaliyetleri tamamlayıcı eğitim kapsamında görülmüş ve bu şekilde sisteme entegre edilmiştir (Dror, 2007: 117).

Gadna'nın 1960'lar boyunca merkezi değerleri, savunma ve öncülük olmaya devam ederken, amaç hem askeri hem de Siyonizmi geliştirmeye yönelik başarılarıyla anılmak şeklinde korunmuştur (Easton, 1969: Chapter VIII, 22). Bu prensipler çerçevesinde 1967 ve 1973 savaşları sırasında sivil savunma hizmetlerine destek, halkın ikmal ihtiyaçlarının karşılanması, fabrika, hastane ve köylerde işgücünün telafi edilmesi görevlerini yürütmüştür (Bowden, 1976: 118). 1973 Savaşı sonrasında ülkenin yaralarının sarılması sürecinde Eğitim Bakanlığı ile Gadna Komutanlığı arasındaki anlaşma bağlamında meslek liselerindeki öğrenciler, Eylül 1974 ve Aralık 1975 tarihleri arasında ordu atölyelerinde çalışmak üzere askere alınmışlardır ("Pointing Towards Another War?", 1974: 157). Gadna mensuplarının insan gücü kaynağı olarak kullanılması hususunun sadece savaş dönemleriyle veya ani gelişen ihtiyaçlarla sınırlı olmadığı, devletleşme sonrasında Filistin topraklarında yerleşimin ve savunmanın kilit unsuru olarak görülen asker-tarımsal nitelikli Nahal yerleşimlerinin de insan kaynağı olarak kullanıldığı vurgulanmalıdır (Jacob, 1971: 181).

Eğitim Bakanlığı Gençlik Bölümü 1972-1990 yılları arasında sosyal-ulusal eğitim ve Gadna ön askerlik eğitimini bir birimde birleştirdi. 70'lerin sonlarından itibaren bu birim "Shelah Bölümü" (İbranice toprak, ulus, toplum kelimelerinin baş harflerinden oluşan) olarak isimlendirilmeye başlandı. Birleşmeye rağmen Gadna, çalışan ve yabancılaşmış gençlerle ilgili eğitim faaliyetlerine odaklanmayı sürdürdü. 10. sınıflarda toplum içinde "bireysel adanmışlık" faaliyeti, 11. sınıfta "Yahudilik ve Siyonizm konularında seminerleri, 12. sınıfta orduya katılım için hazırlık eğitimleri zorunlu hale getirildi (Dror, 2007: 118). 1990'lara kadar olan sürecin Gadna programı bakımından karakteristiği, İsrail gençliğine vatansever

değerler aşlamaya ve Diaspora gençliğini İsrail'e göç etmeye teşvik etmeye odaklanması olmuştur (Paz, 2008).

1991'de Toplum ve Gençlik İdaresi kurularak Shelah Bölümü, "Shelah ve Ülke Coğrafyası" ile "Orta Öğretim Kurumlarında Sosyal-Ahlaki Eğitim" olarak ikiye ayrıldı. "Shelah ve Ülke Coğrafyası" programı, 9-11. sınıfları kapsayan tüm yılı kapsayan ayda bir arazi gününü, yılda 2 günlük bir izci kampını ve 4 günlük bir geziyi kapsayan 4 yıllık bir kursa, 10. Sınıfta "ulusal hizmet" eğitimine, 11. ve 12. sınıfta askerlik hizmetine hazırlığa dönüştürüldü. Ortaöğretim kurumlarında sosyal değerler eğitimine ilişkin kapsam genişletildi ve gençler yönelik olarak uygulanmak üzere Gadna tarafından benimsendi (Dror, 2007: 118). Gadna programı kapsamında 1990/1991 döneminde oluşturulan bir projeyle (Muharip Olarak Gadna) genel olarak muharip birliklerde özel olarak da seçkin birliklerde yer almak için talep edilen başta fiziksel şartları karşılamak olmak üzere göğüs göğüse savaş, yön bulma, engel geçme, ağır yük ve sedye taşımaya içeren bir hazırlık eğitimi başlatıldı. Bu kişisel eğitim programı, grup birlikteliğini geliştirecek aktiviteler ile askerlik hizmetleri sırasında karşılaşılabilecekleri olası durumlara yönelik farkındalık eğitimlerini de içermiştir (Raviv, 1999: 192).

Gadna programı, 1990'lardan sonra muhtemelen İntifada'nın (1987-1993) etkisiyle gençleri devlete ilişkin idealist hedeflere yönetmekten ziyade askeri beklentilere yönelik çerçevenin içene sokmuştur. Bu süreç 1999 yılında Eğitim Bakanlığı'nın liselerin resmi müfredatlarında askerliğe hazırlık eğitimini zorunlu hale getirmesiyle sonuçlanmıştır. Eğitimde özelleştirme faaliyetleri paralelinde kamu sistemi tarafından Gadna programı kapsamında sağlanan olanakların yanında özel hazırlık kursları da oluşturulmaya başlanmıştır (Levy, 2010: 155-156).

Gadna programının günümüzdeki uygulama metoduna Eğitim Bakanlığı'nın 2007 yılında yayınlanan, kaynağını askerlik hizmetini mecburiyetini tanımlayan ve düzenleyen 1986 tarihli Savunma Hizmetleri Kanunu'ndan alan 2007-8/3c sayılı genelgesiyle son şekli verilmiştir. Bahse konu genelge, programın Eğitim Bakanlığı, İsrail Savunma Kuvvetleri ve Savunma Bakanlığı arasında işbirliği kapsamında "İsrail Savunma Kuvvetleri Hazırlık Programı Faaliyet Anlaşması" ismiyle resmi bir belge şeklinde formülize edilmesini ve faaliyet masraflarının Knesset tarafından onaylanan yıllık devlet bütçesi tarafından karşılanmasını esas almaktadır. Genelge kapsamındaki askeri doktrinizasyon faaliyetleri lisedeki en üstteki 3 sınıfı hedef almakta ancak odak noktasını öğrencilerin ordudan resmi çağrılarını almaya başladıkları 11. sınıf oluşturmaktadır (Svirsky, 2014: 102). Genelge tarihi olan 2007 yılına bakıldığında Gadna programının kapasitesinin, devlet ve dini okullardan olmak üzere 11. sınıf öğrenci bağlamında 73.000 kişiye, 1 haftalık askeri eğitimi içeren 12. sınıf bakımından da 16.000-19.000 kişiye karşılık geldiği görülmektedir (Kashti, 2007)

Anlaşma tarafların rollerini düzenlemekte, değer odaklı, bilgilendirici ve tecrübe odaklı boyutta ele alınan faaliyetlerin takip etmesi gerekli temel eğitim politikalarını içermektedir. Anlaşma ve genelge oldukça detaylıdır. Genelge doğrultusunda her okulun askere alma oranları üzerinden geçmiş performansını gösteren ve mezunlarının hangi askeri birliklerde görev aldığını kapsayan "askere alma endeksi" üzerinden profili çizilmektedir. Her okula programın koordinasyonu sağlamak üzere Eğitim Bakanlığı (çoğunlukla Toplum ve Gençlik Dairesi) ve Savunma Bakanlığı (Toplum Bölümü) ile istişare halindeki yüksek rütbeli bir subay görevlendirilmekte, okulun profiline ve yaş gruplarına göre özel faaliyetler yapılmaktadır. Faaliyetler her okul tarafından hazırlanan İsrail Savunma Kuvvetleri Hazırlık Programı kitapçığıyla ilan edilmektedir. Faaliyet çerçevesine öğrenciler, öğretmenler ve ebeveyleler arasındaki ilişkinin sıkı tutulması için verilen psikolojik danışmanlık hizmeti de dahildir (Svirsky, 2014: 102-103).

Gadna programının mecburi nitelik taşımasına rağmen öğrenciler tarafından benimsendiği ve devamlılığının istendiği söylenebilir. Bu görüşün delili olarak, Haziran 2012'de ordu hükümetin bütçe kısıntıları nedeniyle tüm Gadna programını iptal etmeye niyeti olduğunu açıkladığında, Gadna'yı aidiyet duygusunun istisnai unsuru ve kendi düşük sosyo ekonomik düzeylerini diğerlerinininkiyle dengeleyen bir araç olarak gören lise öğrencilerinin orduyu protesto ettiği gösteriler gösterilebilir (Svirsky, 2014: 100).

3. GADNA PROGRAMININ İÇERİĞİ VE UYGULAMASI

3.1. İsrail Eğitim Sistemi ve Gadna Programının Birlikteliği

İsrail eğitim sistemi, ulusal beka için hayati olduğu düşünülen tutumlara vurgu yaparak, olgusal ve algısal güvenlik ihtiyaçlarına cevap veren bir sistemdir. Altı çizilen temel husus, vatandaşların askeri çabalarda yer almaya gönüllülük göstermesidir. Sisteminin amacı, devletin savunmasında mümkün olduğunca çok aktif rol oynayacak, süregelen çatışma ortamında istenen davranış ve tutumu gösterecek, kazanmaya inançlı, kapasite ve gönüllülüğe sahip vatandaşlar yetiştirmektir. Sistem, vatandaşlarının tarihi beka mücadelesinin bir parçası olarak askeri-ulusal çerçevede bir refleks göstermesini tercih etmekte, bu doğrultuda çatışma zamanında ihtiyaç duyulacak sosyo-psikolojik altyapıya sahip bireyler eğitmeyi amaçlamaktadır. Sistemin kurgusu nedeniyle barış beklentisi, İsrail eğitim sisteminin mezunlarının dünya görüşlerinin hemen hemen bir parçası değildir. Sistemin işaret ettiği ölçüde barış, bir ütopya ve hayal olarak

sunulmaktadır. Barışa giden yolda gerekli tavizler, düşmana yönelik karşılıklı ve empatik ilişkiler eğitim müfredatında öngörülmemektedir. Müfredatın vurgusu milliyetçi ve vatansız duygular üzerindedir (Ben-Porat, 2006: 40-43).

Çocukların daha anaokulundayken bile ferdi hareket etmeleri uygun görülmemekte, "askerde ne yapacaksın" ikazı ön plana çıkarılmaktadır. Askerlik, kahramanlık ve ölüm kavramlarının anaokulundan itibaren çocukların zihinlerinde yer etmesine izin verilmektedir. Oyunların arasında defin töreni, helikopterden yaralı bir askerin tahliyesi gibi örnekler vardır. Askerler çocukların tasvirine göre, savaşlarda ölen ama öldürmeyen, insanları koruyan sadece ülkenin sınırlarda vatani korumak için öldüren figürlerdir. Öğretmenlerin yaklaşımı da vatanımızı savunacağı, bizden alınmasına müsaade etmeyeceğiz, vatanımızı koruyacağız ve cesur askerler olacağız şeklindedir. Savaşçı figürün kimliğin tanımlayıcı bir unsuru olarak sunulması, gençlerin hayatı kavrayışları üzerinde, mevcut düzenin korunması ve toplumsal iç çatışmaların (Yahudiler içinde) azaltılması konularında önemli etki yaratmaktadır (Furman, 1999: 147, 154, 156-157, 162).

Eğitim sistemi, İsrail toplumunun bir parçası olmayı askerlik hizmetini yerine getirmekle eş anlamlı olarak tanımladığından, liseyi bitiren gençlerin ilk önceliği ordu bünyesinde ellerinden gelenin en iyisini yaparak ülkelerinin savunmasına katkı sağlamak olarak şekillenmektedir (Helman, 1999: 2004; Leiblich, 1989: 100). Eğitim sisteminin asker-vatandaş yaratma amacının yanı sıra İsrail Silahlı Kuvvetleri de kurulduğundan beri ülke savunmasının yanı sıra askerlerinin ve ülkenin vatandaşlarının eğitimini öncelikli vazifesi olarak görmüş olması iki sistemi birbirinin ayrılmaz tamamlayıcısı yapmaktadır (Lemish, 2003: 60-61). Ayrıca askeri görüşün, İsrail'in savaş kazanma geleneğini her askerin görev şuuruna sahip olmasıyla, neyi savunduğunu ve niye savaştığını bilmesiyle ilişkilendirmesi, bunu da vatandaşların eğitim sistemi üzerinden Siyonizm bilinciyle donatılmasına bağlaması, okulları özellikle de liseleri, askerlik ve eğitim sistemlerinin kesişim noktasına koymaktadır (Ichilov, 2005: 308). Gadna programı da eğitim ve ordu yapılarının bu simbiyoz birlikteliği bağlamında Yahudi lise öğrencilerinin yetiştirilmesi ele alan bir eğitim aşamasını oluşturmaktadır (Ben-Porat, 2006: 40).

Gadna'nın temel amacı, doktrinasyonun yanı sıra gençleri orduya, onun diline ve mantığına alıştırmak, ordudaki hizmetlerine yönelik motivasyonların güçlendirilmesini ve onların askeri hayata hazırlanmalarını sağlamaktır (Svirsky, 2014: 98; Levy, 2010: 157). Bunu yaparken aynı zamanda gençlerin bu program dahilinde toplumsal ve ulusal konularda farkındalıkların artırılmasını hedeflemektedir. Eğitimde üzerinde ısrarla durulan husus, gençlerin sosyal, ahlaki ve ideolojik gelişmelerinin yine gençlerin faaliyetleri sonucu olacağı ve liderlik sorumluluğunun en iyi sosyal önemi olan işlere gönüllü olmakla öğrenilebileceğidir (Bar-Yam, 1980: 359; Colmen, 1965: 175).

İsrail'deki liselerdeki öğrencilerin % 60-65'i Gadna sürecinden geçmektedir. Geri kalan oranın aşırı muhafazakar kesim ve Filistinlilerden olduğu düşünüldüğünde programın neredeyse tüm öğrencileri kapsadığı söylenebilir (Svirsky, 2014: 98). Gadna'ya katılım tüm kesimlerden olmakla birlikte hedef kitle yeni gelen göçmenlerin yoğunlaştığı fakir kent bölgeleri ve köyler olmaktadır (Drori, 1995: 599). Kesimler üzerine odaklanmanın diğer boyutu, şehir gençliği ve kibbutz gençliğini bir araya getirmek olurken bir diğer boyutu da dini-seküler, sosyalist-liberal şeklinde ayrışma eğilimi gösteren unsurları engelleme çabasıdır. Tüm bu işlevinin merkezinde kendi gibi apolitik olan ordu ve eğitim sistemiyle olan doğrudan bağlantısı bulunmaktadır (Bar-Yam, 1980: 359; Easton, 1969: Chapter VIII, 26; Larteguy, 1969: 197). Üstlendiği işlev ve tabii olduğu bağlam onu ülke çapında bir konsolidasyon aracı yapmaktadır (Rabinowitz, 2005: 71). Anılan konsolidasyon etkisini yaratabilmek için Gadna, ulusal seviyede şehir ve kırsal bölgeler bazında organize olmuştur. Her bölge eğitim ve öğretim sorumlulukları için bir komuta karargahı kurmuştur. Gadna birimleri askeri şekilde, manga, müfrez, bölük ve tabur olarak organize edilmiştir (Drory, 2005: 229).

Bünyesinde askeri anlayışı barındıran Gadna, hem şehirdeki hem de kırsaldaki orta öğretim okullarında erkek ve kızlardan oluşan lise öğrencilerinin 9. sınıftan itibaren 12. sınıfa kadar katılmak zorunda oldukları bir programdır (Larteguy, 1969: 199-200; Rabinowitz, 2005: 191-192). Bazı okullarda Gadna müfredatın bir parçası iken, Gadna programını resmi müfredat olarak eğitimine dahil etmeyen okullar bu yaş aralığındaki öğrencilerini askerlik hizmetine hazırlık için askeri üslupla göndermektedir. Hava ve deniz gibi farklı askeri gruplar kendi Gadna programlarını da yürütebilmektedirler (Coren, 2007: 332). Programa sadece İsrail'de olan gençler değil, yurtdışında yaşayan Yahudi gençler de katılabilmektedir. Onların programı daha hafifletilmiş olarak uygulanmaktadır. Bu formun amacı, İsrail ordusunun küçük bir örneğini yaşamalarını, Yahudi ordusunun nasıl yönetildiğini anlamalarını ve İsrail'de yaşam demek olan orduya aşinalık sağlamaktır (Drainan, 2013). Gadna'nın artık okula gitmeyip çalışan gençler için de "gönüllüler programı" bulunmaktadır. Anlaşma ordu ile onların işverenleri arasında yapılmakta, buna göre gençler ayda iki gün faaliyetlerde yer almaktadırlar (Larteguy, 1969: 200).

3.2. Gadna Programının Eğitim Müfredatına Tümlşik Şekilde Uygulanması

Programın bahsedilen eklenmiş kısımları dışındaki esas gövdesi liselerde yürütülen bölümdür. Bu bölüm 9. sınıftan itibaren başlatılmaktadır. İlk yıl günde bir saat, her ay bir tam gün eğitim yapılmakta,

eğitim dönemi sonunda gençler ya altı günlük bir kampa ya da bir grupla birlikte uzun yürüyüşe gönderilmektedir (Larteguy, 1969: 199-200). İlk yıldan itibaren başlatılan ve sürdürülen indoktrinasyon eğitiminde temel, Yahudi değerlerinin (Yahudi tarihi, Tevrat ve ülkedeki tarihi yerler bilgisi) yanı sıra evrensel değerlerin (onur, gösterişsizlik, hata yapmamak için kendini kontrol etme, yoldaşlık, sabır), askeri eğitime ilişkin prensiplerin (vatansızlık, disiplin, itaat, izcilik, çölde su disiplini, dakiklik, gizlilik, sınır bölgelerinde yaşama kapasitesi) ve vatandaşlık sorumluluğunun ilkelerinin (çalışma sevgisi, malı koruma, hayatın her kesiminden insanla iyi geçinme, fiziksel zorlukları kabullenme) öğretilmesi üzerine oturtulmaktadır (Easton, 1969: Chapter IX, 3).

Değerler eğitimi, sosyal, siyasal fikirlerin tartışıldığı, yerel, ulusal ve dünya sorunlarının ele alındığı haftada iki sefer yapılan toplantılara öğrencilerin katılımı sağlanarak güçlendirilmekte, böylelikle ideolojik gelişim sürecine bizzat gençlerin de katkı sağlaması amaçlanmaktadır (Bar-Yam, 1980: 359). Toplantılar da tematik atölye çalışmalarıyla pekiştirilmektedir. Örneğin, “savaş mirası” ve “askerin gururu” atölye çalışmalarında öğrencilerin İsrailcilik kimliği ve onunla gurur duymaları temaları işlenmektedir. Bu atölye çalışmalarında askeri geçmiş, savaşın bir parçası olmayı hissetme ve ülkesi için hayatlarını feda edenlerle gurur duyulması hususları tartışılmaktadır (Court, 2010: 154). Ayrıca askeri strateji meselelerini dinlemek ve tartışmak üzere okullarda gençler bir araya gelmektedir. Gadna'nın bu parçası müfredatlarında Gadna programı bulunan okullarda tüm öğrenciler için mecburidir (Easton, 1969: Chapter IX, 1). Değerler ve indoktrinasyon eğitimi, Gadna programının görünür hale getirilmesiyle de desteklenmektedir. Okulların girişinde bir Gadna köşesi bulunmaktadır. Bu köşede, resimler ve “bir orduyu inşa eden halk, bir halkı inşa eden ordu”, “ordumuz-İsrail Savunma Kuvvetleri” şeklindeki sloganların yanı sıra “harita üzerinde biz” etiketiyle sunulan ordunun tarihine ve amaçlarına yer verilmektedir (Court, 2010: 154).

Bu düzlem üzerinden devam ettirilen 10. sınıfta askerlikle ilgili hususların ağırlığı arttırılmaktadır. Ordu bu sınıftan itibaren eğitimcilerini, askerlik hizmeti, öğrencilerin oynayacakları rol ve askere alınma süreci hakkında bilgi vermek üzere okullara göndermeye başlamaktadır (Paz, 2008). Bu sınıfta indoktrinasyon eğitimi içeriği önceki sınıfla aynıdır fakat kampta kalış süreci 11 güne uzatılmaktadır (Larteguy, 1969: 199-200).

11. sınıfta Gadna programı, ordu üslerine ziyareti, bir haftalık askerliğe yönelik eğitimi ve subayların okullarda derslere ve seminerlere katılmalarını kapsamaktadır. Programın askeri aşamasında öğrenciler bu iş için hazırlanmış 3 askeri üstün (Tzalmon, Joara, Sde-Boker) birinde geçirecekleri bir haftalık eğitim süreciyle askerlik hizmetine hazırlanmaktadır. Bu faaliyete katılım mecburidir. Bu hafta içinde gençler askerlik deneyimini anlamlandıracak şekilde temel eğitim simülasyonuna tabi tutulmaktadır. Evden ve sivil hayattan ayrılış, askeri disiplin, planlı günlük rutin, zaman baskısı, üniforma giyme, askeri aktiviteler ve İsrail'in savaşları hakkında eğitim bu haftanın içeriğini oluşturmaktadır (Svirsky, 2014: 97-98). Eğitim haftasında öğrencilerin ebeveynleriyle görüşmesi ve telefon irtibatı yasak olsa da katı bir şekilde uygulanmamaktadır (Levy, 2010: 158).

Askeri aşamanın dışında program kapsamındaki eğitim, toplum bütünlüğü en iyi şekilde sağlayacak Siyonist girişimleri kapsamaktadır. Bu eğitim içeriğini benimsemek 11. sınıf öğrencilerinin ana rollerinden birisidir. Askere alınmak dışındaki sivil alternatif önerilerine derhal itiraz edilmektedir. Birkaç hafta “eğitimci saatleri” adı altında öğrencilerin önlerindeki askerlik hizmeti konusunda güvenlerini arttıracak yönde yardım sağlamak üzere indoktrinasyona olan itirazlar ele alınmaktadır. Bu süreçte, karar verme stratejileri (öğrencilerin hangi askeri birliklere katılmalarının daha iyi olacağı konusunda), duyguların gözden geçirilmesi (ordu konusundaki olumsuz duygulardan arınma hususunda), sivil hayatın geride bırakılması (öğrencilere askerlikten kaçışın söz konusu olmadığını benimsetmek için) hususları ele alınmaktadır (Svirsky, 2014: 103).

Program dahilinde 11. sınıf öğrencileri yürüyüşlere, ulusal festival günlerinde atıcılık klüpleriyle müsabakalara ve uluslararası Tevrat yarışmalarına da katılmaktadırlar. Askeri aşamanın sosyal ayağından Havacılık bölümünde (*Gadna-Avir*) İsrail Hava Kuvvetleri'nden subaylar nezaretinde gençler model uçak yapmakta, havacılık hakkında bilgilenmekte ve planörcülük eğitimi almaktadırlar. Denizcilik bölümünde (*Gadna-Yam*) deniz subayları, yüzme, kürek çekme, yelken, yön bulma, dalma ve su altı avcılığı eğitimleri vermektedir (Coren, 2007: 332). Eğitim oldukça yumuşak üslupla ve ordunun kolay alışılabılır ve iyi bir yer olduğu izlenimini verecek şekilde icra edilmektedir (Svirsky, 2014: 97-98).

11. sınıfın arazi eğitimi safhasında öğrenciler, Gadna mensuplarınca idare edilen tarımsal bir yerleşimde 14 gün geçirmektedirler. Burası tam anlamıyla bir köy değil, sadece yaşam noktası veya vaha niteliğinde olmakta, geceleme barakada veya çadırdadır yapılmaktadır. Kalınan yer Nahal yerleşimi veya kibbutz olması halinde kalma süreci 21 güne çıkmaktadır (Larteguy, 1969: 199-200). Ayrıca kamp faaliyetleri icra edilmektedir. Gadna kampları doğada nasıl yaşandığını öğretmek maksadıyla ormanlık bölgelerde kurulmuştur. Katılımcılar kendi çadırlarını kurmayı ve içinde kalmayı, yemek pişirmeyi, kamuflaj yapmayı, eldeki imkanları kullanarak ihtiyaç tesislerini ve gereçleri üretmeyi, uzun yürüyüşler yapabilmeyi, yön

bulmayı öğrenmektedirler. Yerleşim yerleri ile okulların arasındaki bağı arttırmayı amaçlayan yürüyüşler, öğretim yılı sonunda geleneksel olarak her yıl bazen birkaç gün bazen de birkaç hafta sürecek şekilde birbirine yakın ve uzak olmak üzere bir yerleşim çiftliğinden diğerine yapılmaktadır. Devletin kuruluşundan beri geleneksel olarak yapılan yürüyüşlerin genel amacı, ulusal gücün ve canlılığın sergilenmesidir. Müstakbel askerler olan Gadna mensupları için bu yürüyüşler bir karakter testi işlevi de üstlenmiştir. Yürüyüş sırasındaki tutum ve dayanım bir sonraki nitelik aşamasına geçişin göstergesini oluşturmaktadır (Almog, 2000: 166-167, 175).

12. sınıfta öğrenciler önceki birikimleri üzerine inşa edilecek şekilde, orduya hazırlık için 6 günlük yoğun bir eğitimden geçirilmektedir (Larteguy, 1969: 199-200). Ayrıca öğrenciler "bir günlük asker" isimli programla askere alma merkezinde 1 günlük eğitime tabi tutulmaktadır. Bu aşamalar başlamadan önce ordu tarafından, öğrencilerle bireysel görüşmeler yapmak ve subaylar tarafından verilecek dersleri koordine etmek üzere bir gençlik koçu görevlendirilmektedir. Bu kişi rehberlik etmek, sorulacak sorulara cevap vermek, talep edilen bilgileri vermek üzere ordudan ihtiyaca göre subayları davet etmektedir. Bu koç aynı zamanda "bir günlük asker" programı ve bir haftalık eğitim sürecinin hazırlık aşamalarını yürütmektedir (Court, 2010: 154-155).

Eğitim haftası bir askeri üste geçirilecek süre olup, onun öncesinde yıllık müfredat döneminde bir ya da iki haftalık atış, yürüyüş, koşu, topografya, kampçılık içeren faaliyetler icra edilmektedir (Rabinowitz, 2005: 191-192, Davis, 1972: 59). Faaliyet kapsamı daha geniş manada İsrail coğrafyası ve topografyası, fiziksel kondüsyon, yön bulma, ilk yardım, silah ve atış, izcilik, arazi çalışmaları, yoldaşlık, takım çalışması ve karşılıklı yardımlaşma konularını içermektedir. Faaliyetler İsrail ordusu ve Savunma Bakanlığı bünyesindeki Gadna Komutanlığı tarafından, Eğitim Bakanlığı ile koordinasyon içinde uygulanmaktadır (Coren, 2007: 332; Lemish, 2003: 65). Eğitim haftası başlamadan önce Gadna biriminden temsilciler okullara gelip öğrencileri seminerler ve atölye çalışmalarıyla bu sürece hazırlamaktadırlar. Bu eğitim aşamasında tüm sorumluluk orduya aittir (Court, 2010: 154).

Gençlerin katıldıkları kamplar ordunun himayesi altında gerçekleştirilmekte olup, ulaşım askeri araçlarla yapılmakta ve katılımcılar kampta askeri üniforma giymekte, postaları askeri kanallardan ulaştırılmaktadır. Kamp müfredatı zor şartlar altında grup olarak yaşamak, fiziksel dayanıklılık, hayatta kalma teknikleri, ordu temel eğitimine yakın bir paramiliter eğitim, vatanseverlikle ilgili konularda grup oyunları ve derslerden oluşmaktadır. Faaliyetler bağlamında katılımcıların liderlik yeteneklerinin geliştirilmesi de hedeflenmektedir. Kamp aktiviteleri çerçevesinde sınır bölgelerine yapılan ziyaretler, orada bir kurşun atımı mesafede yaşayanlara saygı duymayı öğretme amacı taşımaktadır. Buralardaki etkinliklerde gece nöbeti tutularak sınırda barış olmadan hayatın ne demek olduğu duygusu yaşatılmaya çalışılmaktadır (Easton, 1969: Chapter IX, 2, 4). Faaliyetlere 2004 yılından itibaren, her yıl 80.000 öğrencinin Golan Tepeleri'nde tankların, jetlerin ve kara birliklerinin düzenlediği tatbikatı izlemek olan "Savaşçının Ayak İzinde Bir Gün" aktivitesi de eklenmiştir (Svirsky, 2014: 103-104).

Gadna'nın 4 yıllık sürecinde yıllara özel uygulamaların yanı sıra tüm yıllarda icra edilen spor ve sosyal etkinlikler de bulunmaktadır. Spor ve fiziksel eğitim alanında yürütülen çalışmalarda, kişisel nitelikler ile fiziksel ve motor işlevler arasındaki ilişkinin keşfedilmesi, baskı altında davranış ve fiziksel aktiviteye ısrar konusunda gönüllülük hususları açığa çıkarılmaktadır (Raviv, 1999: 192). Sosyal etkinlik alanında tarihi ve askeri alanlar ile kültürel ve tarihi müzelerin gezilmesi, alanlarında profesyonel olan orduda yedek pozisyonunda olan subaylar tarafından İsrail topluma ilişkin değişik konularda dersler verilmesi, gönüllü faaliyetler, toplumsal aktivitelere ve kutlama programlarına katılım bulunmaktadır (Lemish, 2003: 60-61). Gadna programına ilişkin her husus aylık yayınlanan "Gadna Kampında" isimli gazetede ele alınmaktadır (Easton, 1969: Chapter IX, 4).

Programın tamamlanmasıyla katılımcılara süreçte gösterdikleri başarıların askerlik hizmetinde mükafatının görüleceği sözü verilmekte, başarılı öğrenciler ayrıca okullarındaki Gadna sınıflarının yardımcı lideri olarak görevlendirilmektedirler (Kashti, 2007; Easton, 1969: Chapter IX, 4). Öğrenciler hizmet dönemleri gelip orduya katıldıklarında Gadna programındaki dosyaları da orduya devredilmekte, böylece orduda geçmişi bilinmeyen asker bulunmamaktadır (Larteguy, 2014: 199-200).

12. sınıfa yönelik Gadna programının diğer yıllardan farkı, öğrencilerin orduda katılacakları birimleri belirlemek ve bu birimlere başvurmak üzere eğitim almalarıdır (Paz, 2008). Ön askeri eğitim alma şekli ve doğru askeri birime atanma, gelecekteki sivil hayatını etkileyecek bir unsurdur. Ordu ve sivil sistem bütünlüklü yüksek ve kapsayıcı olduğundan, gencin askerlik hizmeti ve sonrasındaki iş hayatında yer alacağı konumu belirlemesi, Gadna ve askerlik hizmeti sırasındaki performansıyla yakından ilişkilidir³ (Kalev, 2006: 274).

³ Bu aşamanın bir diğer amacı da askerlik hizmetlerini yapmazlarsa ne olacağını anlamaya yardımcı olmalarını sağlamaktır (Paz, 2008).

Gadna programında yer alan gençlerin askere alındıklarında havacılık, denizcilik, haberleşme ve piyade branşları arasında seçme imkanı bulunmaktadır (Larteguy, 1969: 200). Ancak askeri geçmişin sivil hayatın niteliğini etkileme kapasitesi, Gadna aşamasında öğrencilerin askerlik hizmetini yapacakları birliklerin niteliğine yönelik bir seçime de zorlamaktadır. Bu seçim istikametinin herkese açık muharip birliklerden yana olmadığı, seçilen birlik aynı zamanda katılacakları sosyal statü olacağına eğilimin prestiji yüksek, elit muharip birlikleri seçmek yönünde olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan tablonun tek alternatifi ise elit birimlere giremezlerse muharip olmayan birliklerin tercih edilmesidir. Yani İbranice yaygın ifadesiyle “*sayeret or nayeret*” (komando ya da evrak işleri). Elit birliklerde görev almak isteyenler, aranan şartları oluşturabilmek için okul saatleri dışında özel kurslara katılmaktadırlar. Daha önce çatışma deneyimi olan eğitimcilerin görev aldığı bu kurslar 1 yıl kadar sürmektedir. Bu süreçte seçkin birliklere seçilme aşamaları, fiziksel kondüsyon, doğru beslenme, kazaları önleme eğitimi, askeri tarih bilgisi, askerlik ve askeri görevler konusunda motivasyon eğitimlerini kapsamaktadır. Bu kurslarda ulusal değerler ve devlete karşı mecburiyetler göz ardı edilmeden, seçkin birliklerde yer almak için kişinin kendi için ortaya koyduğu bireysel performans odak noktasına yerleştirilmektedir (Levy, 2010: 156-159).

Gadna programının bütününe bakıldığında, ordunun Gadna programı yoluyla gençlerin ön askeri eğitim almalarıyla, askere alınacakların ön sınıflanmasıyla, daha özeldi ise mecburi askerlik hizmetinden kaçınmaya çalışacakların sayısını azaltmak ve asker sayısını arttırmakla ilgilendiği görülmektedir (Kalev, 2006: 274; Svirsky, 2014: 102). Bu amaçları gerçekleştirmek için program şehirlerde ve kasabalarda 300’den fazla gençlik kulübüyle olan bağlantısı üzerinden İsrail gençliğinin %80’ine ulaşmaktadır (Larteguy, 1969: 200). Günümüzde bu her yıl yaklaşık 20.000 öğrencinin programa katılması anlamına gelmektedir (Livio, 2011: 103-104).

Ordunun programdan kendi amacı doğrultusunda yararlanmasının yanında program sadece askeri amaçlarla tanımlanmayacak kadar geniş bir içeriğe sahiptir olup, askeri boyutu sosyal boyutuyla paraleldir. Gadna bu nedenle toplumun ve ordunun ortak değerlerinin ve çıkarlarının birlikteliği olarak tanımlanmaya uygunluk göstermektedir. Bu çerçevede program, sadece bir savunma faaliyeti olmadığı gibi bu programda yer alan okullar da sadece okul olarak görülemezler (Bowden, 1976: 114). Gadna birlikleri acil durumda Genel Kurmay Başkanının özel izniyle görevlendirilebilmelerine rağmen, ordu için savunmaya yönelik olmayan bir faaliyet olarak nitelenirken, okullar ise onu okulla ilgili olmayan bir faaliyet olarak değerlendirmektedirler. Bu durum aslında programa oldukça esnek olma özelliği kazandırmaktadır (Coren, 2007: 332).

Yeni nesil gençler için Gadna programı eski ve modası geçmiş olarak görülebilir, ancak Gadna İsrail ordusunun ilk olarak neşet ettiği yerdir. Ordunun her seviyedeki ve pozisyonundaki bireyi bu sistemden geçmiştir ve geçmeye devam etmektedir. Genel çerçeve olan politikayı/sistemi/ideolojiyi aşılama, ülkenin güvenliğinin sürekli tehdit altında olduğu ve onu korumak zorunda oldukları kabulü korunmakta, tüm bunların program üzerinden özellikle de İsrail’de doğmamış olanlara ve Ortadoğu ülkelerinden gelenlere öğretilmesi süreci canlı tutulmaktadır (Svirsky, 2014: 100; Larteguy, 1969: 196-197).

4. ANALİZ VE TARTIŞMA

Filistin topraklarında devletleşme süreciyle birlikte bekanın silahlı mücadele gücüne özdeş kılınması ve savaşmanın hayatta kalma yönetimi olarak tanımlanması, orduyu yaşamsal bir kurum yapmıştır. Ordu devletin var olması ile yok olması arasına yerleştirildiği için her şart altında bu konumunun ve savaşlarla tanımlandığı şekilde niteliğinin korunması önem arz etmiştir. Koruyucu rolüne ilave olarak, toplumun eritme potası ve toplumsal organizasyon merkezi olması hasebiyle de ordu, devletin en önemli taşıyıcı kolunu haline gelmiştir. Her ne kadar ordu, Başbakan ve Savunma Bakanı David Ben-Gurion tarafından siyasetin emrinde bir devlet organı olarak tanımlansa da siyasi amaç ve beklenti “güçlü ordu, güçlü devlet” çerçevesine tabi kılındığından ülkeye dair ne varsa az ya da çok askeri anlayışın etkisine maruz kalmıştır.

Bu etkinin sonucu olarak, ordunun ülke hayatının merkezine konumlandırılması, güç kullanımının güvenlikle özdeşleştirilmesi, savaşın devleti kurduğu ve genişlettiği kabulü, askeri değerlerin güvenli geleceğin de şekillendiricisi olarak ele alınması ve sivil alanın askeri amaçları gerçekleştirecek şekilde dizayn edilmesi, İsrail’in devletleşme sonrasındaki siyasi, sosyal ve askeri fotoğrafını oluşturmuştur. Tasvir edilen fotoğraf bağlamında etkin bir orduya sahip olmak, varolmak için savaşan bir milletin bireyi olmak ve düşmanlarını sürekli yenebilecek gücü tekelinde bulundurmak için çalışmak, fedakarlık yapmak hatta fedakarlık yapmaya gönüllülük göstermek toplumsal ve bireysel hasletler olarak ön plana çıkmıştır ve çıkarılmıştır. Aynı paralelde Yahudi toplumuna aidiyet de güvenlik edinimi amacı doğrultusunda bireylerin fedakarlık düzeyine tabi kılınmıştır.

Devletleşme esnasında çatışma ortamında orduya duyulan alternatifsiz ihtiyaca Yahudilerin sırtlarında vurulacak birer hedefle doğdukları ve bunun 2000 yıldır değişmediği anlayışı ve bu süreçte olanlara tekrar izin vermeme isteği duygusal yönden eşlik etmiştir. Bu olgusal ve algısal birliktelik, hayatta kalmanın tek yöntemi olarak görülen askeri bir yaşam tarzının oluşturulmasını ve sürdürülmesini

kolaylaştırmıştır. Benimsenen yaklaşımın ürünü, ülkelerinin her zaman savaşta olacağı kabulüne sahip, askeri gerekleri önelemeyi önemseyen bir toplum olmuştur. Bir çocuk doğduğunda "Tebrikler, yeni bir asker doğdu" ifadesinin geleneksel biçimde kullanılması oluşan toplum tipini tanımlar niteliktedir.

Geçmişten getirilen değerler ve yaşanan deneyimler üzerinden toplumu geleceğe hazırlamak prensibi, İsrail'in devletleşme sonrası yeni Yahudi kimliğinin oluşturulma yöntemini de belirlemiştir. Bu kimlikte askeri unsurlar doğrudan veya dolaylı olarak yer almıştır. Kimliğin askeri anlayışla yoğrulmasında, Yahudilere yönelik bitmek bilmez düşmanlık duygusunun varlığı nedeniyle hep düşmana sahip olacaklarının kabulü etkin rol oynamıştır. Bahsedilen kabulün, Yahudi toplumun doğasında bulunduğu gerçeğinin yanı sıra sosyal ve siyasal konsolidasyonu temin için siyasi ve toplumsal liderler tarafından canlı tutulduğu da dikkat çekmektedir. Toplumun askeri amaçlar doğrultusunda organizasyonunu sağlayan devletleşme öncesindeki silahlı unsurlar ve yapılar değişime uğratılsa da toplumu güvenlik paydasında buluşturma anlayışı korunmuştur. Devletleşme sürecinde bahse konu anlayış, Hagan-Gadna + Haganah-Irgun-Stern çerçevesinde yoğrulmuştur.

Gerek olgusal gerekse algısal tehdit kabulleri nedeniyle ve çatışma sürecinden ayrışamama halinin kanıksanmasıyla, İsrail kendisi için savaş halini, en azından beka mücadelesini süreklilik olarak tanımlamıştır. Bu sebeple de varlığını korumak için savaşa yönelik olarak toplumsal manada hiyerarşik bir yapı dahilinde hazırlık yapmayı, mücadelesine katkı verecek her türlü savaş/barış zamanı araç ve yöntemini envanterine katmayı, askeri gücün varlığını ve kullanımını ayrılmaz biçimde ilişkilendirmeyi doğal bir sonuç olarak üretmiştir. Ortaya çıkan ürünün temel özellikleri, savaşın ve savaş hazırlıklarının Yahudi toplumunun mevcudiyetini ve gücünü sürdürülebilmesi için olağan olarak görülmesi ile toplumu savaş beklentisi içine sokarak barış halini savaşa hazırlık dönemi olarak değerlendirmeye yönlendirmek olmuştur. Anılan kapsamda İsrail, çatışma dönemlerinde toplumunu askeri amaçla mobilize etme becerisini, çatışmasızlık dönemlerinde de gerçekleştirebilme arayışında olmuştur. İsrail'in arayışını barış dönemine de yayması, askeri amaç için de kullanılabilir sivil unsurlara yönelimi arttırmıştır.

Bekanın ve güvenliğin güç kullanımıyla tanımlanması ve uygulanması anlayışının sürdürülmesi çatışma şartlarında kolaylıkla sağlanabilir bir durumdur. İsrail bu devamlılığı hem savaş hem de çatışmasızlık dönemlerinde korumak isteginden, savaş kabulünün toplumun tüm kesimlerince sürekli bir şekilde benimsenmesi, buna uygun yaşanması ve hazırlık yapılması talebini eğitim sistemine entegre etmiştir. Ordunun aynı zamanda bir eğitim kurumu olarak kullanılması bu iki sistem arasındaki geçişkenliğe olumlu katkı sağlamıştır. Eğitim sistemi üzerinden askeri kapasitenin artırılması yaklaşımı, yeni devletin bekasını düşmanlarından nicelik değil nitelik bakımından üstünlüğü ve yüksek motivasyonlu askeri bilince sahip vatandaş üzerinden tanımlayan politikasına paralel oluşturulmuştur. Eğitim sisteminin üzerine düşen görev, düşmana karşı nitelik avantajının sağlanması, korunması ve mümkün olduğunca geliştirilmesi olmuştur. Bu birlikte işleyiş, askerlik öncesine eklenen önce Hagan, sonrada Gadna programlarıyla kurumsallaştırılmıştır. Böylece askeri gereklilikler, toplumsal zeminle daha fazla ve etkin bir şekilde bir araya getirilerek, askerlik ve güvenliğe ilişkin unsurların ulusal kimliğe ve toplumun yaşayış/algılayış şekline nüfuzu arttırılmıştır.

Gadna "toplumsal müşterek iyi" olarak nitelenen askerlik hizmetine atılan ilk adım niteliğindedir. Yahudi toplumunun bireylerinin askeri maksatla ilk defa bir çerçevede buluşturulduğu alandır. Bu alan, hem orduya duyulan güveni yükseltmeye hem geleceğin garantisi olarak ona olan teslimiyeti arttırmaya hem orduya katılacakların kararlılığının ve motivasyonunun pekiştirilmesine hem de mecburi askerlik hizmetinin oluşturduğu psikolojik baskıyı azaltmaya yöneliktir. Ordu hayatın merkezinde yer aldığı için orada hizmetin olağan ve kaçınılmaz olduğu programın temel öğretisidir. Program orduyu, ilk etapta siyasi gündemin güç kullanımı yoluyla uygulandığı yer veya varlığın silah yoluyla korunmasının öznesi şeklinde tasvir etmekten ziyade iyi vatandaş olmaya dair bir süreç olarak ele almaktadır. Öğrencinin programda karşılaştığı ilk şey, ülkeye hizmetin önce iyi bir asker olmakla özdeş olduğudur. Programın temel vurgularından ilki, kişinin askerlik hizmeti sırasında elinden gelenin en iyisini devletin varlığını ve güvenliğini temin etmek için ortaya koymasının mecburiyet olduğu, ikincisi de askerlik hizmetiyle ilgili hiçbir tereddüte ve eleştiriye yer olmadığı, aileler dahil herkesin askere alınma çabalarına katkı vermek zorunda olduğu üzerindedir. Aileler çocuklarının asker oldukları düşüncesine bu program sayesinde daha erken alıştırmakta ve askerlikle ilgili olumlu ve olumsuz kabuller öne çekilerek adaptasyon süreci uzatılmaktadır. Yapılan vurguların ve uyumlaştırma sürecinin "bizden öncekiler ülkemiz için öldüler, bizim görevimiz de aynısını yapmaktır" çıkarımını oluşturmayı esas aldığı söylenebilir. Programın yaklaşımının askerlik bilincinin oluşma sürecini uzatarak ve içerisini sürekli besleyerek daha kalıcı hale gelmesini sağlamak olduğu tespiti yapılabilir.

Askerlik hizmetini yapmanın sadece zorunlu bir sürecin tamamlanması olmadığı, İsrail toplumuna katılım demek olduğu göz önünde alındığında, bahse konu vurguların ve çıkarım yapma şeklinin bireyin gelecekteki sosyal kimliği ve pozisyonuyla da ilgili olduğu açığa çıkmaktadır. Bu bağlamda Gadna sadece

orduya katılımın değil, devletin Yahudi kimliğini korumayı amaç edinen topluma katılımın da bir aşaması olarak nitelenebilir. Katıldıkları yer, herkesin birbiri için var olduğu ileri sürülen Yahudi kimliği ve toplumunun ortak paydasıdır. Bu paydada “eğer başarılı olursam hepimiz başarılı olacağız” düşüncesi hakim kılınmak istenmektedir. Gadna'nın toplumu yekpare hale getirme doğrultusundaki amacı, Yahudilerin kader birliği içinde olduklarını ve olmaya devam etmelerini öğretmektir. Bir yandan öğrenciler içinde buldukları topluma sahip çıkmaya teşvik edilirken, bir yandan da dikkatleri ulusal mitlere yönlendirilerek sosyal dokunun olgusal/algısal faktörler kullanılarak ve tehditler hatırlatılarak sıklaştırılması amaçlanmaktadır. Programın aynı paralelde bir diğer toplumsal işlevi de “İsrail toplumuna kimse içeriden gelen eleştirel sesler kadar zarar veremez” görüşünün gençlere aşılansarak, toplumsal iç tutarlılık üzerinden homojenliğin sağlanmasıdır. Bahse konu amaçlar ve işlevler çerçevesinde Gadna, toplumun değerler sisteminin gençleri bir hedefe yönlendirerek korunabileceği öngören, toplumun istenen yöne sevk edilmesinde kullanılabilme potansiyeline sahip ve bir amaca kanalize bireysel disiplin oluşturmaya yönelik bir uygulama olarak görülebilir. Her şart altında galip gelme arayışının toplumsal olarak kabullenilmesi, bu yönde çaba gösterme istekliliğinin artırılması ve gençlerden toplum adına kendilerinden talep edilenlere aşına olmaları, bahse konu çerçeve dahilinde Gadna programından beklentilere dahil edilebilir. Programın başarılı ve kendi içinde barışık bir toplum oluşturma çabası olarak ifade edilebilecek bu beklenti çerçevesinin başına askeri ve savaş sıfatları konularak okunduğunda savaşan bir toplum oluşturmak için de işlevsel olduğu görülmektedir.

Öğrencilerde bir yandan müşterek bir geleceğin katılımcıları oldukları algısı oluşturulmaya çalışılırken, diğer yandan da kimliklerin ve statülerinin bu amaca olan sadakatleriyle ölçüleceği mesajı verilmektedir. Askeri ve sivil hayat arasındaki çizgi bulanıklaştırılarak ve başka bir alternatif oluşturulmayarak, bu bulanık alanda gönüllülük, yoldaşlık, kader ortaklığı duygusu hakim kılınmaya çalışılmakta, geleceğe dair politika, yaklaşım, fikir ve ideolojilerin üzerine işlenebileceği bir zemin oluşturulmaktadır. Bu zemin sınırları içinde gençlerden gelecekte bir parçası olacakları askerlik hizmeti üzerinden kendilerini toplum içinde statü olarak bir yere yerleştirmeleri beklenmektedir. Önlere konan tercih, istenileni yaparak kendisi ile devlet-toplum arasında sorunsuz bir süreç oluşturma veya istenilene uyumsuzluk göstererek bu ilişki yumağında sorunlar yaşamak arasındadır. Askeri gerekliliklere göre şekillendirilmiş toplumsal dairenin dışında kalmak olumsuz bir örnek olarak takdim edilerek, birey askeri gelenekle yön verilmiş yaşam çizgisinde tutulmaya çalışılmaktadır. Gadna programı bireyin ceza almadan (askerdeyken askerliğin gereklerini benimsememek cezayı gerektirecektir) bu davranışı benimsemesini sağlayacak bir süreç işlevi görmektedir.

Sunduğu tercihin bir başka boyutu ise ülkede yeterince önemsenmediklerini düşünen kesimlerle ilgilidir. Bunlara Gadna programının yönlendirmesi doğrultusunda özel birliklerde görev alarak sosyal statülerini yükseltme imkanı sunulmaktadır. Bu işlevi bakımından ele alındığında programın nitelikli muharip birliklere katılmak ile bunun dışındaki tercihlerde bulunmak arasında karşılaştırmacı ve birini yücelten bir role sahip olduğu görülmektedir. Böylelikle toplumda askeri adanmışlık üzerinden oluşturulan sosyal liyakat mekanizmasının bileşeni haline de gelmektedir. Bu işlevini sergilerken Gadna, bir yandan sosyal dayanışmanın merkezine orduyu koyarken, diğer yandan da orduyu sosyal statü tercihinin yapıldığı sosyalleşme mekanı olarak ön plana çıkarmaktadır. Gadna'nın bu bağlamdaki bir işlevi de elit muharip birliklerde görev alanları rol model olarak ön plana çıkararak, aslında en iyi savaşçı olmayı yüceltmesidir.

Gadna programının fonksiyonunun sadece askerlik üzerinden bir toplumsal bir statü oluşturma çabasıyla sınırlı olmadığı, aynı zamanda hem bu toplumun güvenlik hassasiyetine sahip olmasına önemli katkı sağladığı, hem güvenliğin fedakarlık yapılarak ulaşılabilecek bir değer olduğunu gençler üzerinden topluma öğretmeyi amaçladığı hem de askerliğin ve güvenliğin bir kimlik haline getirilme sürecinin önemli bir halkası olduğu söylenebilir. Yine aynı paralelde güvenliğe, Yahudilerin arasındaki boşluğun giderilmesi yoluyla ulaşılabileceğinin altını çizdiği tespiti yapılabilir. Programın güvenlik arayışı, paylaşılmış kader kabulü bağlamındadır. Program çerçevesinde gençler “kimin için güvenlik”, “kimin güvensizliği pahasına güvenlik”, “daha fazla nasıl güvende olunur”, “düşman kimdir”, “düşmanla nasıl mücadele edilir”, “ülkemin daha güvende olması için ne yapabilirim” gibi sorulara bir yandan cevap aramaya yönlendirilmekte diğer yandan da bu sorulara programın üst değer olarak kabul ettiği devletin verdiği cevaplar kendilerine benimsetilmeye çalışılmaktadır.

İzlenen yöntem bağlamında toplum-güvenlik ilişkisi kurulmasında Gadna'nın güvenlik kaygılarını içselleştirmiş bir toplum oluşturulması, toplumun güvenlik paydasında buluşturulması, güvenlikçi olmayan düşüncelerin törpülenmesi, güvensizlik algısının güvenikleştirme politikasına dönüştürülmesi, hayatı güvenlikçi bakış açısıyla tanımlamanın ve siyasi sorunlara güvenikleştirme yaklaşımıyla ele alınmasının sistematik biçimde öğretilmesi, topluma güç kullanımı üzerinden güvenliğin sağlanabileceği kabulünün aşılması ve toplumsal düşünce dünyasına üniforma giydirilmesi gibi etkileriyle ve hedefleriyle önemli bir konumda bulunduğu söylenebilir. Gadna'nın toplumun güvenlik esası üzerinden şekillendirilmesi

çabasında üstlendiği görevin sadece mevcut güvenlik sorunlarıyla ilişkili olmadığı, geleceğe yönelik çatışma ve savaş olasılıklarını da içerdiği, savaşa hazırlıklı olunmasına dair yöneliminden anlaşılmaktadır.

Bulunduğu pozisyon ve eğitim içeriğinin lise çağındaki her öğrencinin ulusal güvenlik konusunda aynı şeyleri düşünecek şekilde yetişmesine, hayatı güvenlik perspektifinden gören bir anlayışa sahip olmasına ve mümkün olduğunca güvenlikçi ve tavizden kaçınan bir tutum benimsemesine katkı sağlama potansiyeli barındırdığı ileri sürülebilir. Ayrıca Gadna bu potansiyeli nedeniyle güvenliğe ilişkin tüm yönlendirmelerin gençlere transfer edilebileceği bir kanal olarak kullanılmaya müsaittir. Lise seviyesindeki gençleri askeri gerekliliklerle tanıştırmak, bu yaş seviyesinden itibaren güvenlik konularında hassasiyet oluşturabilmektedir. Oluşturulan hassasiyetler üzerinden de buna uyumlu davranış kalıplarının şekillendirilmesi, sivillerin çatışma ortamını hangi açıdan görmeleri gerektiğinin empoze edilmesi ve askeri yönü güçlü bir sosyal mobilizasyon oluşturulması kolaylaştırılmaktadır.

Gadna, Yahudi öğretisi doğrultusunda, savaşa kabiliyeti olan ve vatansever yurttaşlar yetiştirmek beklentisi paralelinde işletildiği ve Yahudiler için Yahudilerin sağlayacağı güvenliği temel aldığı için Yahudiler lehine bir siyasi ve askeri hedef oluşturulmasını desteklemektedir. Böyle olunca teşkil edilmek istenen fiili realite, siyasi sorunlara kendileri açısından meşru ve en iyi seçenek olarak görünen askeri çözümleri üretmek yaklaşımına açık hale gelmektedir. Bu da toplumu güvenlik sorunlarını askeri araçlarla çözmeyi önceleyen, güvenliği için kendini feda etmeye hazır ama bunun öncesinde düşmanını yok etmeyi ilk amaç edinen, güvenlik rekabetinde olduklarını düşmanlaştıran, savaşı kabullenip hazırlığını buna göre yaptığı için barış ve uzlaşma gibi yollara aşinalığı az, sadece nasıl savaşa gireceğini iyi bilen bireyleri daha fazla önemseyen bir tutum yönüne sevk etmektedir.

Gadna programının oluşturmak istenilen topluma dair amillerden biri olması, bir İsrailinin çatışmanın günlük hayatın bir parçası olmasını kabullenmek ve bununla başa çıkmayı öğrenmek zorunda olmasıyla yakından ilgilidir. Lise eğitiminden askerlik hizmetine geçiş akıcı kılan bu süreç, dayanışma, toplumsal iyi için mücadele etme, kendi düşüncesi karşısında şekillenebilecek fikirlere direnç gösterme, kararlılık ve cesaret gibi ürünlerin elde edilmeye çalışıldığı, gençlerin savaşı kabullenmeye alışmaları için sosyal bir iklimin oluşturulduğu, güvenliğe ilişkin korkuların ve geleceğe dair endişelerin panzehirinin askerlik bağlamında yapılacak katkı ve fedakarlıklar olduğunun öğretildiği, askerliğin günlük rutin haline getirildiği ve ordunun sosyal bir kurum olarak algılanmasına katkı sağlandığı bir eğitim dönemidir. Altı çizilen özellikler bağlamında Gadna'nın ordunun sivil hayattaki izdüşümlerinden biri olduğu söylenebilir.

Çerçevesi bu olmakla birlikte, amacının savaşı sevdirmek değil, onun kaçınılmazlığını kabul ederek, hazırlıklı olmaya ilişkin altyapının düzenlenmesi olduğunun altı çizilmelidir. Bu yaklaşım "barış istiyorsan savaşa hazır ol" deyişine yakınlık gösterse de İsrail'in barışı tanımlama şeklinin düşmanının yenilgisini incelemesi ve güç kullanarak da olsa devletin Yahudi karakterinin korunmasını esas olarak kabul etmesi nedeniyle çatışmacı bir sonuç üretmeye yatkındır. İsrail'in tehdit karşısında orantısız güç kullanımı ve aşırı reaksiyon açığa çıkarma alışkanlığı da bu ilişkilendirme bağlamında değerlendirilebilir. Zira, güvenlik sorunlarıyla kendisi arasına orduyu yerleştirmek üzere motive olan bir toplumun çözüm yöntemi olarak barış araçlarını kullanmaya yetkinliğinin ve ihtiyacının azalacağından bahsedilebilir.

Gadna'nın tarihsel sürecine bakıldığında hazırlık, sevk, savaş istikametinde ilerleyen çatışma konseptinin ilk safhasının bir halkası olduğu görülmektedir. Bu konumu, savaş halinde birincisi cephe hattı, 2. si yedek kuvvetler alınır 3. veya 4. güvenlik çemberine karşılık gelmektedir ki bu da onu gerektiğinde kullanılacak muharip unsurların bir aşaması yapmaktadır. Bu nedenle Gadna programı mensupları önce potansiyel sivil savunma sonra da muharip unsur olarak değerlendirilecek bir katman olarak nitelendirilebilir. İsrail'in savunma sisteminin bir parçası olarak mümkün olduğunca çok gencin ön askeri eğitimden geçirilmesini ve silahla tanışık hale getirilmesini bu bakımdan önemseyen söylenebilir. Programın sadece askeri eğitim bağlamında değil, askeri felsefe olarak da savunma sürecini desteklediği, askeri kabullerin (başka seçenek yok, çoğa karşı az, Yahudilere kendilerinden başka yardıma gelecek yoktur, herkes bize düşman, tek bir savaş bile kaybetme lüksümüz yoktur, ya biz ya onlar) devamlılığını sağladığı ifade edilebilir. Yine aynı doğrultuda, İsrail'in uzun bir askeri geçmişi olmadığından oluşturulmasına ihtiyaç duyduğu bir askeri geleneğin ve mitler manzumesinin toplumsal düşünce hayatıyla kaynaştırılmasında programın uygun bir platform olduğu ileri sürülebilir.

Her ne kadar, özellikle son aşamasında, askeri desteğe, üniforma kullanımına, silah eğitimine ve askeri yerleşkelerden yararlanılmasına dayanmasına rağmen Gadna, salt askeri bir organizasyon veya sadece askeri amaçları güden bir program veya savunma gereklerini yerine getirecek insan kaynağı olarak değerlendirilemez. Benimsediği indoktrinizasyon içeriği üzerinden amaçladığı genel fayda, hayatı ve geleceği askeri perspektiften görebilen ve bu yönde çaba gösterecek insan kapasitesine katkıdır. Böyle bir kapasite askerlik hizmeti dışında toplumsal savunmayla ilgili gerekleri yerine getirme ve savunmaya yönelik teknik üretim yapılması bakımından da bir katma değer oluşturmaktadır. İnsan kaynağı yetiştirme yönelik olmanın yanı sıra askeri bilinç ve disiplini kullanarak ülkeye her türlü katkıyı yapmaya hazır bir

gençlik yetiştirmeyi de amaçlamaktadır. Donanımlı bir gençliğin İsrail toplumunu kapasite olarak tartacak bir dış unsur nezdinde caydırıcılığa karşılık geleceğinin hesaba katıldığı düşünülebilir.

Terörizm ve iç sorunlardan kaynaklanan düşük yoğunluklu çatışmalarda toplumsal algı yönetimi, devlet yaklaşımının topluma benimsetilmesi, toplumun kendi iç dinamiklerini bir tehdide yönelterek güvenlik arayışına girmesinin sağlanması önem arz ettiğinden, İsrail'in mevcut Gadna programı bu amaçları gerçekleştirmekte etkin bir araç olma konumuna sahiptir. Çatışmanın seyri ve niteliği zamanla değişse de program, toplumun erken yaşlardan itibaren yeni tehdit ve çözümlerle tanışmasına yardımcı olmakta, adaptasyon sürecini mümkün olduğunca askerlik öncesine çekmekte ve askerlik sürecinin daha verimli geçirilmesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca sadece eğitim yaşı gelenler değil, o yaşa yaklaşan öğrenciler de eğitime giden üst sınıfları gördükçe sürece aşinalıkları artmakta, kabullenme ve alışma sürecine dahil olmaktadır. Böylece toplumsal dinamiklerin yağlanması sağlanarak hem kırılma ve aşınmaların azaltılması hem de toplumsal askeri mobilizasyonun hızlı ve etkin yapılabilmesi amaçlanmaktadır. İsrail'in 72 saat içinde 600.000 kişilik muharip gücü harekete geçirebilecek bir kapasiteye ulaştığı göz önüne alındığında, toplumsal mobilizasyon kabiliyetinin geliştirilmesinin önemi açığa çıkmaktadır.

Programın içerik, işleyiş ve potansiyelinden yola çıkarak, kurumsal-sosyal-psikolojik katmanlarda yürütülmekte olan ordu-millet anlayışının bir halkası olduğu, ordu ve millet kavramlarının birbirinin yerine kullanılmasını kolaylaştırıcı işlevi bulunduğu söylenebilir. Güvenlik endişesini baz alması, sadece askeri gücüne/kendine güvenme üzerine kurulu bir toplum bilincini oluşturmaya yönelik olması ve toplumsal olarak üzerinde en çok uzlaşılan kurum olan ordunun bir tamamlayıcısı işlevi taşıması nedeniyle programın yaşatılması ve esnek bir araç olarak kullanılması kolaydır. Zaten Gadna'nın güncel görünümünün de askeri değerlerin ve gerekliliklerin yüceltilerek ülke nüfusunun öğrenciler bağlamında devlete ve onun güvenliğine adanması şeklinde olduğu, günümüz İsrail'inde tarihi Sparta yönteminin hatırlatıcısı konumunda bulunduğu ve devleti olan ordu imajı verdiği söylenebilir. Gadna ve benzeri programların gündemde kalacağı ve işlevsel olacağı dayanağı olarak, "tüm ulus ordu, tüm ülke cephe" sloganının devletleşmeden beri sürekli tehdit altında olma kabulünden dolayı geçerliliğini yitirmemesi ve İsrail'in askeri güç kullanımıyla siyasi amaçlarına ulaşmış olması, yurt savunması anlayışının dini, tarihi ve Siyonist değerlerle iç içe geçmiş olması gösterilebilir.

5. SONUÇ

İsrail'de güvenliğin askeri araçların kullanımı yoluyla ulaşılan, tehdidin ortadan kaldırıldığı ortam şeklinde kavramsallaştırılması eğilimi, orduyu toplumun ve devletin devamlılığı bağlamında alternatifsiz bir konuma yerleştirmiştir. Bu çıkış noktası da toplumun askeri kimlikle bütünleşik olmasını kaçınılmaz kılmış, adeta devlet ve toplum birbirini askeri paydada besleyen iki varlık haline gelmiştir. Güvenlik bağıyla iki unsurun ayrılmaz olarak birbirine bağlanması, sistemin sürdürülebilir olması için bir veya birden fazla mekanizmanın oluşturulmasını gerekli kılmıştır. Mekanizmanın görevi, varlığı sürdürmek için gerekli olan insan kaynağı ve güvenlik anlayışının devamlılığını sağlamaktır. Bu görev İsrail'de toplumun ve devletin değişik katmanlarında dini, tarihi, siyasi, askeri, ekonomik, eğitimsel, psikolojik, sosyolojik açılardan icra edilmektedir. İsrail'deki Yahudi toplumu bilerek veya farkında olmadan bu işleyişin içinde yoğrulmaktadır. İşleyiş, yani güvenlik tehdidi ve ona verilen cevap arasındaki denge, bozulduğunda toplum güvenlik kaygılarıyla yüzleşmekte, çoğu zamanda bilinçli olarak yüzleştirilmektedir. Böylelikle birey ve toplum beklenen davranışı sergilemesi istikametine zorlanmaktadır. Anılan bağlamda güvenlik ihtiyacını sürekli olarak topluma aktaran unsurlardan birisi de Gadna programıdır.

Gerek güvenliği anlamlandırma gerekse güvenlik algısına cevap üretme davranışında temel aktör olarak ordu konumlandırılmıştır. Bu nedenle ordunun fonksiyonuna hizmet eden her unsur aynı zamanda güvenliğin bir halkasıdır. İsrail, güvenliği askeri anlamda nitelendirme eğilimine sahip olduğundan güvenlik üretmek demek, öncelikle savaşa hazır olmak ve gerektiğinde savaşmak anlamına gelmektedir. Savaştan kasıt, sadece topyekün cepheye icra edilen değil, her yoğunluk seviyesindeki silahlı çatışmadır. Savaşın hep olduğu ve varolacağı kabulü doğrultusunda ona hazırlıklı olunması talebinin bireylere enjekte edilmesinde Gadna ve öncülü Hagam kuruldıklarından beri etkin bir konumda olmuşlardır. Bu mekanizma savaşın ulus oluşturma anlayışı, güvenlik ihtiyacına ve onun için savaşma gerekliliğine daha kolay bağlamıştır. İnşa faaliyetinde Gadna programından amaçlananın, savaşmaya mekanik olarak hazır olmayı sağlamaktan ziyade genç yaştan itibaren bireyin zihnini bu fikre alıştırmak kendisinden bu yönde bir fedakarlık istendiğinde gönüllü olarak beklenen davranışı göstermesini sağlamaya yönelik olduğu söylenebilir.

Savaşın toplum oluşturma arayışında sadece askeri anlayışın yerleştirilmesi ve yaşatılması beklentisi yetersizdir. Toplumun bir arada benzer düşünceler etrafında kenetlenmesi ve kırılma veya aşınma göstermemesi de büyük önem taşımaktadır. Gadna genç bireyleri toplumun birer temel taşı olarak yerleştirerek de askeri amaçlara hizmet etmiştir ve etmektedir. Program bireyleri birbirine yaklaştırarak toplumu kendilerinin oluşturduğu, dolayısıyla başarılarının ve fedakarlıklarının veya yetersizliklerinin ve

korkularının topluma mal olduğu bilincini kazandırmaktadır. Bu yönüyle “birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için” ilkesi doğrultusunda bir ordunun ihtiyaç duyduğu bir dayanışma zeminine de katkı sağlamaktadır. Program, güvenliğin toplumsal bütünlüğün üzerinden sağlanabileceğini öngördüğünden, programdan bireysel hedefleri toplumsal olanlarla örtüştürme ve topluma talep edilen güvenlik anlayışı ve seviyesine dair hedefler koyma hususlarında etkin olarak yararlanabilme imkanı bulunmaktadır. Aynı mekanizma, birey, toplum, devlet, güvenlik, savaş kavramlarını da bir arada harmanlama olanağı sağlamaktadır. Bu harmanlama esnasında kavramlar arasında ilişki kurulurken dozlarında oynama yapabilmek, istenilen elementleri öne çıkarmak, istenmeyenleri geri planda tutmak mümkün olmaktadır. Böylelikle sadece varolan bir savaşa katılacak bir toplum oluşturmak değil, tanımlanan beka doğrultusunda (meşru olmayan savaş, önleyici savaş, seçenek savaşı vs.) savaşmaya sevk edilebilecek bir toplumun oluşturulması da kolaylaşmaktadır.

Ancak şunun altı çizilmelidir ki İsrail bağlamında savaşan toplum teşkil etme arayışı sadece Gadna programıyla sınırlandırılmaz. Aslında İsrail toplumuna devlet üzerinden etki eden her unsur bu amacı az veya çok taşımaktadır. Gadna organize bir faaliyet olarak ordudan sonra bu amaca yönelik ikinci en büyük teşkilatlanma olarak konumlandırılabilir. Toplumun askerlikle yakınlaştırılması bağlamında ürettiği askeri faydanın yanı sıra ortak geleceğe yönelik nitelikli insan yetiştirme amacıyla hem sivil manada hem de nitelikli neslin askeri amaçlara olacak potansiyel katkısı nedeniyle askeri yönü olan esnek bir programdır. Bu bakımdan düşmanları karşısındaki dengeyi nitelikli insan gücüyle sağlamayı amaçlayan askeri doktrinle uyumludur. Savaşan bir toplumun her daim elinde silah olan bir toplum olmadığı, her an silahlı mücadeleye hazır olmaya yönelik zihinsel kararlılık ve fiziksel yeterliliğin savaşan toplum olmanın ön şartı olduğu Gadna programı bağlamında çıkarılabilecek bir sonuçtur. Ulaşılabilecek bir diğer netice de indoktrinasyonun savaşan bir ulus oluşturulmasındaki önemidir.

Bu etkin yapı askeri motifle işlendiğinden barışa yönelik (burada barıştan kastedilenin uzlaşma yoluyla barışın tesis edilmesi olduğunun yoksa İsrail’in kastettiği ve uyguladığı şekliyle barışın düşmanın yenilgisi sonrasında gelebilecek bir *Pax Hebraica* olmadığına altı çizilmelidir) bir çıktı elde etme sonucu üretmediği görülmektedir. Oysa aynı altyapı savaşan bir toplum oluşturma amacının dışında barışa yönelik bir toplum oluşturmada da kullanılabilir bir kapasite ve organizasyon kabiliyetine sahiptir. Ancak programın askeri bakımdan güçlü yönü olan sadece Yahudileri kapsamı (Dürzileri de içermekle birlikte bunun önemli bir karşılığı yoktur), barış konusuna gelindiğinde en zayıf halkayı oluşturmada, mekanizmadan İsrail vatandaşlığını değil, Yahudi milliyetçiliği beslenmektedir. İsrail güvenlik kavramını yeniden tanımladığı sürece bu kavram üzerinden işlevsel olan Gadna programının uzlaşmacı barışa mesafeli duran, savaşı olağanlaştırıp kabullenilen bir toplum oluşturmaya yönelik işlevini koruyacağı öngörülebilir. İsrail’de yeni nesillerin kendilerinden öncekilere kıyasla askerliğe ilgilerinin azalması, programın başarısızlığını savunmak için yetersizdir. Bu değişim daha geniş kapsamlı sosyal ve psikolojik bir araştırmanın konusudur. Programın bu konudaki asıl başarısı, eğer bu program olmasa çözümlerin daha fazla olacağına ve asker-toplum olmaktan biraz daha uzaklaşması ihtimaline dair askeri uzmanların hemfikir tutumlarıdır.

Bu çalışma Gadna programının savaşan bir ulus oluşturma amacı doğrultusunda işlevsel bir araç olarak kullanılmasını tarihi sürekliliği ve işlevi bağlamında ele almaktadır. Programın üzerine inşa edildiği anlayışın, değerler ve kabuller bağlamında devletleşme sürecinden beri değişmemesi, İsrail’in güvenliği tanımlama ve askeri güç kullanımı yoluyla güvenliğe ulaşma kabulünün günümüze değin açık ve değişmez bir şekilde gözlemlenmesi, programın etkin bir mekanizma olarak savaşan ulus oluşturma anlayışında kullanılma potansiyeli barındırdığının delilsel temelini teşkil etmiştir. Çalışma, geçmişten günümüze değin Gadna programından geçtikten sonra İsrail Silahlı Kuvvetleri’nde görev almış kişiler ve programdan geçmeden orduda görev yapmış olan kişilere yönelik İsrail’de yapılacak karşılaştırmalı sosyolojik bir araştırmayla zenginleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- “Pointing Towards Another War?” (1974), *Journal of Palestine Studies*, S. 1, s. 154-158.
- ALMOG, Oz (2000). *The Sabra: The Creation of The New Jew*, Berkeley: University of California Press.
- BAR-YAM, Miriam ve Lawrence Kohlberg ve Algris Maame (1980). “Moral Reasoning of Students in Different Cultural, Social and Educational Settings”, *American Journal of Education*, S. 3, s. 345-362.
- BEN-ELIEZER, Uri (1995). “A Nation-In-Arms: State, Nation and Militarism in Israel’s First Years”, *Comparative Studies in Society and History*, S. 2, s. 264-285.
- BEN-PORAT, Sigal R. (2006). *Under Fire: Democratic Education in Times of Conflict*, New Jersey: Princeton University Press.
- BOWDEN, Tom (1976). *Army in The Service of The State*, Tel-Aviv: University Publishing Project.
- BREGMAN, Ahron (2000). *Israel’s Wars, 1947-93*, New York: Routledge.
- CHAZAN, Meir (2005). “A Fighting Press: Reflections of Israel’s War of Independence in Children’s Newspapers”, *Journal of Israeli History*, S.1, s. 109-134.
- COHEN, Stuart A. (2008). *Israel and Its Army*, New York: Routledge.
- COLMEN, Joseph G. (1965). “Volunteerism: A Constructive Outlet For Youthful Energy”, *Journal of Marriage and Family*, S. 2, s. 171-175.
- COREN, David (2007). “Gadna”, *Encyclopaedia Judaica*, Cilt 7, Jerusalem: Keter Publishing House.

- COURT, Deborah ve Randa Abbas (2010). "Role of Druze High Schools in Israel in Shaping Students' Identity and Citizenship", *Education, Citizenship and Social Justice*, S.2, s.145-162.
- DAVIS, Uri (1972). "Journey to Zionism: The Radicalization of An Israeli Pacifist", *Journal of Palestine Studies*, S. 4, s. 59-72.
- DRAINAN, Arnold J. (2013). "The Gadna Game: What It's Like to Train For Tzahal, The Israeli Army", *United Synagogue Youth*, <http://www.usy.org/wp-content/uploads/2013/03/Israel-Gadna-simulation-activity.pdf> (Erişim Tarihi 07.02.2016)
- DROR, Yuval (2007). *National Education Through Mutually Supportive Devices: A Case of Zionist Education*, Bern: Peter Lang AG.
- Drori Ze'ev, "Utopia in Uniform", *Israel: First Decade of Independence*, S. Ilan Toren, Noah Lucas (ed.), Albany, State University of New York Press, 1995, p. 598-599.
- DRORY, Ze'ev (2005). *The Israel Defence Forces and The Foundation of Israel*, London: Routledge.
- EASTON, Joseph W. ve Michael Chen (1969). *Influencing The Youth Culture: A Study of Organizations in Israel*, Final Report, Sponsoring Agency: Office of Education (DHEW) Washington D.C., <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED030581.pdf> (Erişim Tarihi 08.02.2016)
- FURMAN, Mirta (1999). "Army and War: Collective Narratives of Early Childhood in Contemporary Israel", *The Military and Militarism in Israeli Society*, Edna Lomsky-Fader, Eyal Ben-Ami (ed.), Albany: State University of New York.
- GLICK, Edward B. (1964). "The Nonmilitary Use of The Latin American Military: A More Realistic Approach to Arms Control and Economic Development", *Background*, S. 3, s. 161-173.
- HANAN, Nina (1989). *The Political Education of The Israeli Society*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, City University of New York.
- HELMAN, Sera (1999). "Militarism and The Construction of The Life-World of Israeli Males", *The Military and Militarism in Israeli Society*, Edna Lomsky-Fader, Eyal Ben-Ami (ed.), Albany: State University of New York.
- HOROWITZ, Dan ve Moshe Lissak (1989). *Trouble in Utopia: The Overburdened Polity of Israel*, Albany: State University of New York Press.
- ICHILOV, Orit ve Gavriel Salomon, Dan Inbar (2005). "Citizenship Education in Israel -A Jewish- Democratic State", *Israel Affairs*, S. 2, s. 303-323.
- JACOB, Abel (1971). "Israel's Military Aid To Africa, 1960-66", *The Journal of Modern African Studies*, S. 2, s. 165-187.
- KALEV Henriette Dahan (2006). "Officers as Educators: The Ex-Military in The Israeli School System", *Israel Affairs*, S. 2, s. 268-283.
- KASHTI, Or (1 January 2007), "New IDF Gadna Youth Program Criticized as Overly Militaristic", *Haaretz*, <http://www.haaretz.com/news/new-idf-gadna-youth-program-criticized-as-overly-militaristic-1.208769> (Erişim Tarihi 06.02.2016)
- LARTEGUY, Jean (1969). *The Walls of Israel*, Lanham: M. Evans.
- LEBEL, Udi (2004). Henriette Dahan-Caleb, "Marshalling A Second Career: Generals in The Israeli School System", *Journal of Educational Administration and History*, S. 2, s. 145-157.
- LEIBLICH, Amia (1989). *Transition To Adulthood During Military Service: The Israeli Case*, Albany: State University of New York Press.
- LEMISH, Peter (2003). "Civic and Citizenship Education in Israel", *Cambridge Journal of Education*, S.1, s. 53-72.
- LEVY, Yagil ve Edna Lomsky-Feder ve Noa Harel (2010). "From Obligatory Militarism to Contractual Militarism", *Militarism and Israeli Society*, Gabriel Sheffer, Oren Barak (Ed.), Bloomington: Indiana University Press.
- LISSAL, Moshe (1995). "The Civilian Components of Israel's Security Doctrine", *Israel: First Decade of Independence*, S. Ilan Toren, Noah Lucas (ed.), Albany: State University of New York Press.
- LIVIO, Oren (2011). *The Right to Represent: Negotiating The Meaning of Military Service in Israel*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Pennsylvania University.
- MORRIS, Benny (2008). *1948: A History of The First Arab-Israeli War*, New Haven: Yale University Press.
- PAZ, Shelly (13.04.2008). "Gadna Re-Army Program Tries to Restore IDF's Appeal", *The Jerusalem Post*, <http://www.jpost.com/Israel/Gadna-pre-army-program-tries-to-restore-IDFs-appeal> (Erişim Tarihi 06.02.2016)
- RABINOWITZ, Dan ve Khawla Abu-Baker (2005). *Coffins on Our Shoulders*, Berkeley: University of California Press.
- RAVIV, Shulamit ve Arie Rotstein (1999). "Demographic and Personality Variable Characteristics of High School Students Who Participate in Preperation Courses Towards Service in The Israel Defence Force", *European Journal of Physical Education*, S. 2, s. 191-205.
- SAYIGH, Rosemary (2007). *The Palestinians: From Peasants to Revolutionaries*, London: Zed Books.
- SPIPKA, Shelly (2001). *Rescuing Haya: Confession of An Eight Generation Israeli Emigration*, Albany: State University of New York.
- SVIRSKY, Marcelo (2014). *After Israel: Towards Cultural Transformation*, London: Zed Books.
- TADMOR-SHIMONY, Tali (2013). "Shaping Landscape Identity in Jewish State Education During 1950s to 1960s", *Paedagogica Historica*, S. 2, s. 236-252.
- TALLA, Ben Israel (2007). "The Integration Physical Education into The Curriculum of Israel's Pre-State Education System", *Israel Affairs*, S. 3, s. 566-585.
- WILLIAMS, Louis (2000). *The Israel Defence Forces: A People's Army*, Lincoln: Authors Choice Press.
- ZAMERET, Zvi (2000). *The Melting Pot in Israel*, Albany: State University of New York Press.